

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

ने
फ
ल
भा
फ
या
ल
य्
फै

म
म
ता

वर्ष ६

पूर्ण संख्या १०२

चिह्न

बुद्ध संवत् २४६६

नेपाल सं० १०७३

६

दच्छिया चन्दा ३)

धुगु अंकया १२)

विषय

पौल्याः

बुद्ध-वचनामृत	.....	२७८
बौद्धधर्मया देन—महापण्डित राहुल सांकृत्यायन	.....	२८०
प्यपु नुगः खँ—(कविता)—श्री परमानन्द	.....	२८१
सितु व सिन्हायस्वां—(")—कविवर चित्तधर 'हृदय'	.....	२८३
स्वीटर—श्री बी० एन्० 'उफोस्वां'	.....	२८४
पिज्वोगु खँ—(गद्य कविता)—श्री सत्यमोहन जोशी	.....	"
अभिलाषा—(कविता)—श्री तेजेश्वर बाबु 'वंगः'	.....	"
पालि वाङ्मयया अनुक्रमणिका—भदन्त आनन्द कौसल्यायन	.....	२८५
छन्दु सुथय्—(एकांकी)—श्री माधवलाल कर्माचार्य	.....	२८६
मृत्युंजय—(गद्य कविता)—श्री जीवन	.....	२८३
पूजा—श्री माधवमान श्रेष्ठ	.....	२८५
जीर्णाशा—श्री दूर्गालाल	.....	२८६
सम्पादकीय—		
समाचार—		
विशेषांकया छुं खँ—		

द्विकपिनि ग्राहक चन्दा विषय

दीगु नाँ व ठिगाना

१. श्रीसाहु हर्षरत्न, असन टोल, धालासिको,	काठमाण्डू,	नेपाल
२. भिक्षु सुबोधानन्द, प्रचार मंत्री, धर्मोदय सभा	श्रीघः विहार, नघः टोल "	"
३. श्री सुन उपासक, टंगल टोल,	ललितपुर,	"
४. श्री मोतिरत्न उपासक, श्रीसुमंगल विहार,	"	"
५. श्री वर्णवज्र वज्राचार्य, स्वधा टोल,	बनेपा,	"
६. श्री लालधन शाक्य, टक्सार टोल,	भोजपुर,	पूर्व ४ नं० नेपाल
७. भिक्षु शाक्यानन्द, द्रपचैत्य विहार,	बुटवल,	पश्चिम नेपाल
८. सानुकाजी नीरकाजी, मखन टोल,	तानसेन,	"
९. भिक्षु अनिरुद्ध, धर्मोदय विहार	कालिम्पोंग,	पश्चिम बंगाल
१०. नरेन्द्रसिंह शाक्य,	रंगेली बजार,	सिक्किम
११. श्रीसाहु त्रिरत्न,	धाकं छोकं,	तिब्बत
१२. श्री हेमबहादुर शाक्य, टक्सार टोल,	भोजपुर,	पूर्वी नेपाल
१३. श्री ब्यखारत्न शाक्य,	त्रिशुली बजार,	पश्चिम नेपाल
१४. श्री चन्द्रकुमार गुरुजु, ७७१ नं० वसन्तपुर, भोछें,	काठमाण्डू,	नेपाल

कौटिल्य

ज्वलापात्रा

१०७०

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

सहायक सम्पादक :—सुदर्शन श्रामणेर

वर्ष ६

कलकत्ता

फाल्गुण वि० संवत् २०१२

मार्च ईसवी संवत् १९५६

अंक ५

बुद्ध-वचनानामृत

“अबले, गबले भगवान बुद्ध वैशाली च्वंगु अवरपुर-वन-खंडे विहार याना विज्या-ना च्वन, सुनक्खत्त लिच्छविपुत्तं ध्व धर्म तोतां वंगु ता मदुनिगु खः । वं वैशाली परिषदे थथे धया च्वनी—“श्रमण गौतमया थाय् आर्य-ज्ञान-दर्शनया पराकाष्ठता, उत्तर मनुष्य धर्म (=दिव्य-शक्ति) मदु । विमर्ष अर्थात् चिन्तनं विचाः याना तःगु, थःगु प्रतिभां स्यूगु, तर्क प्राप्त जुइगु धर्म (हे) जक श्रमण गौतमं उपदेश याइगु । गुम्ह (मनू) या निंति धर्म उपदेश याइगु खः, वं थःगु दुःख-क्षय याइगु ।”

अले आयुष्मान् सारिपुत्र पूर्वान्ह समये पात्र-चीवर धारण याना वैशाली भिक्षाया निंति दुहाँ वन । आयुष्मान् सारिपुत्रं सुनक्खत्त लिच्छवीपुत्रं वैशाली परिषदया विचे थथे धया च्वंगु ताल ।...भोजनं लिपा...गन भगवान् दु, अन वन, वनाः अभिनन्दन याना छखेलिक फेतुत । छखे लिक फेतुना सारिपुत्रं ध्व खँ धाल....।

सारिपुत्र ! सुनक्खत्त मोघपुरुस (फुसुलु ज्ञांम्ह) तँकालि खः, तमे हे वं थथे धाःगु खः । सारिपुत्र ! निन्दा यायेगु विचारं (धया नं) सुनक्खत्त मोघपुरुषं तथागत-यागु प्रशंसा हे यात । यदि सुं गुम्हसिनं थथे धाल धाःसा, सारिपुत्र ! (वं) ध्व तथागतयागु प्रशंसा हे (याःगु) खः ।...

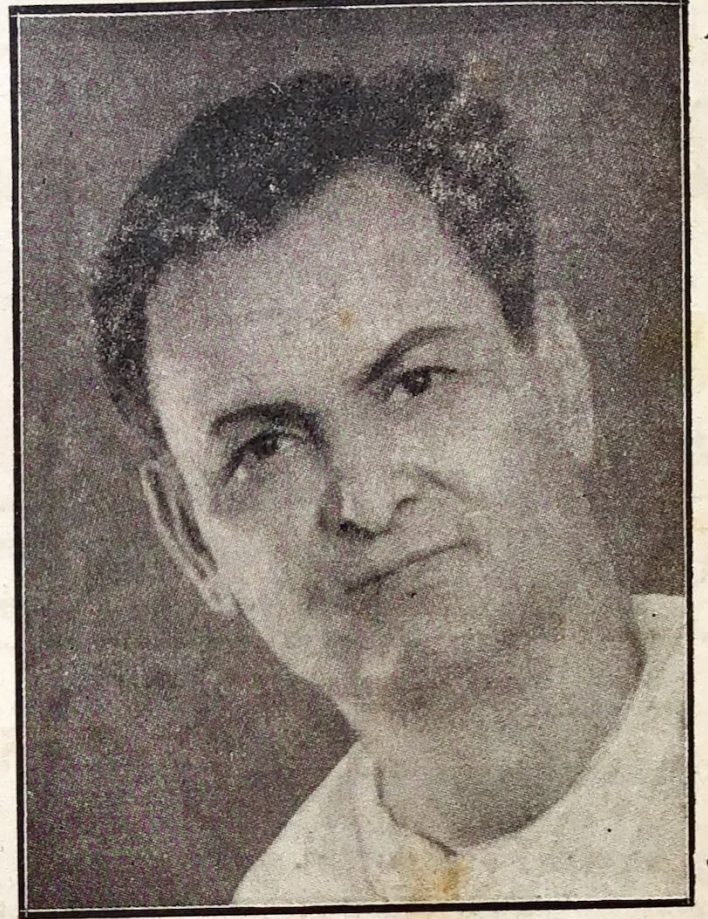
—मज्झिम निकाय

बौद्धधर्मया देन

महापण्डित राहुल सांकृत्यायन

[गतांकया ल्यं]

बुद्धयागु तिबः शील (=सदाचार), समाधि व प्रज्ञा (=तत्त्वज्ञान) स्वंगू खेँ दकसिबे अपो खः । शीले अवैरयात प्रधानता बिया बिज्यात । अवैरया निति वैर [दुश्मनी] या फुक कारणयात तोतेमाः । थ्व खँया प्रचार बुद्ध व बौद्धपिसं खालि म्हुतुं जक याःगु मखु, अपितु थुक्रियात थःगु कार्य-प्रणालीया ङ्गू अंग दयेका काल । बुद्ध व बौद्धपिसं थःगु विचारयात श्रेष्ठ मानेयाः, तर व मेपित बलपूर्वक ज्वंके बीगु प्रयत्न मयाः । ज्ञान थुइका बीव हे मेपिनिगु मस्तिष्के दुहाँ वनी, बलात्कारं वनी मखु । थ्व हे खँया कारणं प्राचीन सभ्य जगतया आपालं थासे प्रचार यायेत बौद्धधर्म बलात्कार यायेगु कोशिश मयाः । धर्मया इतिहासे थ्व अभूतपूर्व दृष्टांत खः । विश्वया निगू तःधंगु धर्मया इतिहासयात भीसं स्यू, गुकि बलात्कार थःगु विचारत मेपित माने याके बीत मि व तलवारया प्रयोग यायेत भतिचा हे आनाकानी मयाः । [उकि बौद्धधर्मया] थुजागु कार्य प्रणाली चरम सहिष्णुताया आवश्यकता दु । प्रभुत्व लहाते वयेवं उक्रिया उपयोग याना दच्छियागु लं खुलां फवः चायेकेगु लोभ संवरण याये मज्यू । बौद्धधर्म थःगु विचारप्रसारया निति गुगु लंपुया अनुसरण यात, व खः थुइका बिया विचारे परिवर्तन हयेगु । बौद्धधर्म थःगु उपदेशयात सुलभ व सुगम जुइकेगु कोशिश यात । अःखतं आखः क्रिया मुद्रा [दाँ] ङ्गापे यायेगु रीति ला आपालं प्राचीन कालं निसै फुक देशे चले जुया वःगु खः, तर सफू-ङ्गापे-यायेगुली थुक्रिया प्रयोग दकसिबे न्हापां चीने अबले जुल, गबले अनया बौद्धपित थःगु णिंहिं पाठ यायेगु सफूत दोलंदो मखु—लाखों लाखगु दयेकेगु आवश्यक जुल । थःगु सफूत अबले हे सुगम व सुलभ याना बी फइ, गबले व इमिगु भाषाय् हीका बी, गुपिनिगु विचारे प्रवर्तन हयेमाःगु खः । चीनी भाषा बौद्धधर्म दुहाँ वःबले हे तस्सकं उन्नतगु खः, उकि बौद्धपित अन साहित्य-निर्माणया श्रीगणेश याये माःगु मखु, पुलांगु साहित्यिक भाषाया सहारा कया थःगु विचार व ग्रन्थ निर्माण यायेव गात । तर लहासाथै जाःगु गुलिखेमच्छि देश नं दु, गनया मन्तये न गुगु लिपि दु, न गुगु साहित्य । [अयनं] बौद्धपिसं लहासाय् ङ्गू क्षण हे भीसं थःगु विचार छु भाषाया माध्यमं प्रचारित याये धका विचाः मयाः ।

लेखक

सेंभाय् [तिब्बती] या ङ्गू हे लिपि मद्दु, थ्व प्रश्नयात तिब्बती सामन्तवर्गं हलयाना बिल, गबले इमिसं थःगु उच्चारणयात त्वयेक भारतीय लिपी भतिचा हीका उक्रियात थः नाला काल । बौद्ध बांलाक स्यू, गुगुं जाति नं मूक जुइ मखु । वया थःगु भाषा दइ, गुकी थःगु विचार प्रकट यायेगु आपालं क्षमता दइ । आखिर संस्कृते नं गुगु धातुं शब्द ज्याइगु खः, व निदोगु सिबे अपो मद्दु, उकी नं स्वन्वे ङ्गू हे ज्याय् वः, मेगु खालि तुलनात्मक भाषा—विज्ञानया निति हे (जक) उपयुक्त जू । इमिसं तिब्बती धातुया संग्रह यात, उक्रिया उपसर्ग व प्रत्यययात मुंक्ल, अले इमित छुं थाकुगु हे मल्यन । हानं भिगःया साहित्यहीन भाषा थौं थुलि उन्नत जुल कि उकी धर्मकीर्ति व शान्तरक्षितया सूक्ष्म व गम्भीर विचारयात दुने स्वथना तये-

गुली छुं मङ्गिथै जाःगु हे मंत । इमिसं गुगुं देशे नं थ्व आग्रह मयाः कि भारतीय भाषां बौद्ध ग्रन्थत पाठ यायेगुया आपाः पुण्य लाइ । भाषा हे मखु कलाया बारे नं इमिसं स्वदेशीपनयात माने याः । थौंया भाषाय् भीसं धाये फु, विचार बौद्ध तर रूप राष्ट्रीय यायेगु इमिगु कार्य-प्रणालीया ङ्गू अंग खः ।

धार्मिक-क्षेत्रे बुद्ध व वसपोलया अनुचरपिनिगु आपाः तिवः संयम व मानसिक शक्तिया विकाशे खः, गुकिया निति भावना व योगया सहारा वसपोलपिसं काल । देववाद, देव-पूजा वा बुद्ध-पूजायात साधारण मनूतयेगु निति आवश्यक धका वसपोलं समझे जू । देववादया बारे नं वसपोल उलि हे उदार जू, गुलि भाषा व कलाया सम्बन्धे उदार । न्हागुं देशया सम्मानित देवता बौद्धपिनि प्रमाणित देवमालाय् सम्मिलित जू वये फु । उकिं 'जिमि द्यो-छिमि द्यो' या त्यापु पिहाँ मवल । बौद्ध देशे गन, भारतया इन्द्र, ब्रम्हा आदि मेमेपिं देवतात सम्माननीय जू, अन स्थानीय देवतापिन्त नं उचित थाय् प्राप्त जूगु दु । संघर्षया ङ्गू गुगु जबरदस्त कारण जुइ फुगु खः, व थुकथं हल जल ।

सामाजिक क्षेत्रे बुद्ध विषमतायात मदयेका समतायात स्थापना यायेगु कोशिश यात, हानं वर्ण व्यवस्थाया जबरदस्त विरोध खालि म्हुतं जक मखु, अपितु थः शिष्य (भिक्षु) पिं व शिष्या (भिक्षुणी) पिनिगु मण्डले ब्राम्हणं निसै चण्डाल तक फुक जातिया मनूतयेत सम्मिलित याना समान स्थान बिल । पुलांगु व्यवस्थाय् जाति वा जन्मया त्याखं मनू तःधं चीधं माने याइगु खः । बुद्ध वया थासे भिक्षु जुइगु समययात मुख्य धया बिज्यात । बुद्धया थः शाक्यवंशया मनूतयेसं थःगु जातिया तस्सकं अभिमान याइगु खः । वसपोलया थःलाःपिं अनुरुद्ध आदि बुद्धयाथाय् भिक्षु जुइत वन । नापं नौरु उपालि धयाम्ह नौ ङ्गू नं दु । उपालिया मती वन, गन थुमिसं थःगु धन-वैभव तोता भिक्षु जुइत्यन धासैलि जि जक छाथ् मजुइ ? थ्व विचार न्यनेवं अनुरुद्ध आदि शाक्यकुमार-पिसं धाल—'अयसा ङ्गिं न्हापां भिक्षु जुइ माली । जिमिगु ही जाति अभिमान दु । यदि जिपिं न्हापां भिक्षु जुल हानं ङ्गू लिपा भिक्षु जुल धाःसा ला भगवान बुद्धया उपदेश अनुसार क्वकालि जुइगुलि छं जिमिगु वन्दना याये माली, गुकि जिमिगु अभिमान अक्षुण्ण जुयाचवनी । यदि छ न्हापां जूसा छ जिपिं स्वया थकालि जुइ, जिमिसं छंगु वन्दना याये । थुकथं जुइव जिमिगु अभिमानयात बल बोथै जुइ मखु ।' इमिसं अथे हे यात । उपालि थकालि भिक्षु जुल । हानं थःगु

योग्यताया कारणं याना बुद्ध परिनिर्वाणं लिपा बुद्धोपदेश संग्रह यायेत गुगु न्हापांगु परिषद (संगीति) फेतुत, उकी वसपोल ङ्गू विभागया प्रधान जुल । ङ्गाय्कि विनय (भिक्षु नियम) या अभिज्ञाताय् उपालि अद्वितीय माने याइगु खः । चीनी यात्रीपिसं च्वःगु दु, (हानं गुलिखे थौंया बौद्धदेशे नं खने दु) गबलै सं अपरिचित नवागन्तुक भिक्षु गुगुं विहारे वयेवं वयाके स्थानीय भिक्षुपिनिगु न्हापां न्यनीगु प्रश्न जुइ— आयुष्मान्, ङ्गुलपोल गुलि वर्षयाम्ह खः, अर्थात् भिक्षु जुया गोगु वर्षावास वने धुकल ? थथे धायेवं व अपो वर्षावास च्वने धुकूम्ह जुया च्वंसा स्थानीय भिक्षुपिसं थःगु वर्ष कना अभि-वादन याइ । अन नवागत भिक्षु गुगु देशयाम्ह खः, गुगु जातयाम्ह खः धयागु प्रश्न हे पिहाँ वइ मखु । विषमता मदयेका छवयेगु लक्ष्य मनूतये बिच्चे नं प्रचार याना बिज्यात । यद्यपि बुद्ध व वसपोलयागु किन्हेगू शताब्दिया जीवने बौद्धधर्म भारते जातिवाद वा वर्णव्यवस्थायात मद-येका छवयेगुली सफलता प्राप्त याये मफु । तर उकिं छुं प्रभाव परे मन् धका ला धाये मफु । वर्णव्यवस्था नष्ट याये मफुसां तसकं शिथिल याना बिल । स्वयं थुकिया जबरदस्त पक्षपाती ब्राम्हणपिनिगु प्रति तकं प्रभाव लात । अले ला १०, ११ गूगु शताब्दी बंगालं निसै कया पंजाब तकया ब्राम्हणपिनि पाखें हानं ङ्गू कुलीनता स्थापित यायेगु ज्या जुल । गुलि ब्राम्हणपिं थुलि तापाका छवल कि इमिगु नाँ हे सम्मानित ब्राम्हण-सूचीं लिक्का छवल, गथे मगधया बाभन । जातपात व वर्णव्यवस्था विरुद्ध गुगु भावना बुद्ध व वसपोलया सम-कालीन तिर्थंकरपिसं प्रचार यात, उकिया प्रभाव भारतया फुक सन्त व इमि अनुयायीपिनि प्रति लात, गुगु थौं नं खंके फु ।

राजनीति क्षेत्रे नं बुद्ध व बौद्धधर्मया देन नगण्य मजू, यद्यपि उकी वयात पूर्णत असफल जुइ माल । थुकिया दोष बौद्धधर्मया प्रति मखु, अपितु परिस्थिति (आर्थिक विकासया स्थिति) स लाइ । बुद्ध भिक्षु-भिक्षुणीपिनिगु सम्बन्धे पूर्णतः साम्यवाद (Communism) स्थापित यायेगु प्रयत्न यात । खः, उत्पादने मखु, खालि उपभोगे । सम्पत्ति केवल थःगु शरीरे स्वता वसः (चीरव, अंतरवास, संघाटी), कायबन्धन (जै चीगु कापःबला) खोचा, मुल्लुसुका, लः चाले यायेगु, भिक्षापात्रथै जाःगु च्याता वस्तुयात वैयक्तिक सम्पत्ति थहरे यात, मेगु फुक सम्पत्ति गुगु विहारे दइ,

[ल्यंगु २८२ पृष्ठे]

प्यपु नुगः खँ

श्री परमानन्द

र
च
यि
ता

[निपु]

नकतिनि-नकतिनि थन जिगु न्ह्योने
प्रिय ! छम्ह मिसा फ्यतू वलः ।

गंसिम्हसां अति हे बांलाम्ह
जितः स्वया वं केलें न्हिल
छंगु थाय् वं धित्तु धिना नं
काय्त अति हे सना बिल
किन्तु, प्रिय ! छं थुलि थाय् निर्मित
थःत हे तंका सना जूगु
उईं व ख्वबिलु पहया स्मृति
वैत थाय् थन भ्याः हे मन्त ।

[स्वपु]

छंगु मिखां दः प्रिय सःता च्वनी ।
व्वै वयेत पपू मदै च्वनी ।

मन व्वेत सनी, तुति न्याय्त सनी
भयातुगु म्हे जक अथें ल्यनी
सुनसानगु कँ व्वे, लोहँ व्वे
झुमि यंका तोता वनी
ह्वीपि मदुसां थुगु वेदनाया
ख्वबि हाइ धरधर हिति हाःथें
छंगु जिगु थथे निर्मम हत्या
दैवं गुलि जक याइ तिनि ।

[छपु]

छज्ज्वो प्रिय ! जि, छन्हु थन खनागु
घेघे पुपुं दना च्वंपि ।

अंमाया क्के, घांय्या लासाय्
पुनी-तिमिलां फाया च्वंपि
लाका हे काय् धैथें लोवं
इमिगु सुखया वैभव जि
तर, छुयाय् छ न्ह्योने मदु
केवल प्रतिमा कल्पनाया
उकिं वना जि इमित तोता
थःगु लँव्वी भसुका तया ।

[प्यपु]

मखु, प्रिय ! जीवन खुसि हे खः न्है, धः जक म्हुइव न्हाथासं न्हाः ॥
स्व रे छकः छं, जिगु जीवन नं ? न्हाणा च्वंगु बगरे दगरे
थःगु यसें मखु सत्य अथें हे, करपिनि खुसिया जक लहरे,
थौं थुल प्रिय ! जि गाक्कं हे थुल, पुखुली क्वव्वाना ख्वे माःगु
जौवन दै नं सितिकं वंका, च्यूता मतसें म्वाय् माःगु ।

सितु व सिन्हाय्स्वां

-चित्तधर 'हृदय'

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

अज्ज सिन्हाय्स्वां, भीत मथूनि,
मानव-हृदये भाव मजाःनि,
न्हुत्तु न्हुयातल स्वाल जितः ला,
छन्त छु खँय् थुलि याय्लो हेला ?

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

मखमल थें बँय् नाइक लायाः
स्वागत याय् गुलि अमित धव मायां
छं नं अमित किचः व्यू ताल्लां,
हरे छन्त हे बीत्यन पाला !

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

सितु व सिन्हाय्स्वां मदुसा जगतय्
ल्यनि मखु पासा, धर्म मनूतय्,
आः निन्हु स्वांया ज्वीवं मेला
शिशिरं स्वां फुक न्हना मवनिला !

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

लखय् च्वना नं लः लुममंम्ह,
कतिलाः पाकः पल्यस्वां धाःम्ह,
ध्याचः—मां वं गबलें नाःला ?
उम्ह पल्यस्वां हे अमि यो खंला,

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

स्वां गुगु हः गुगु सी हे मदुम्ह
स्वां जूसां छ्यो जन्म मल्हंम्ह
कल्किस्वां हँ नां वयागु स्यूला
योम्ह कलाःया पह स्वय् लाः ला !

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

छं किचलं हे व्वलना च्वंम्ह
कं जक दःसां रुवाः बांलाःम्ह
गुलाफ स्वांया ह्याउँगु अय्लाः
भति त्वन्य दय्वं भाःप्य मफय्ला ?

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

कविवर चित्तधर 'हृदय'

अनेक बनया नां मदु स्वां नं
सिन्हाय् व सितुया संगत दय्वं
द्योपिनिगु सिलय् च्वंवल खंला ?
'वहुस्वां!' धव खँ आः अमित लुमंला ?

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला,

'असहयोग या भीसं थत्थें
सृष्टि-क्रमे प्रकृति दइ तालं'
धैगु अमित चेतावनि बी वा,
थुकिं अमिगु बुद्धि लिहां वइला ?

मूर्ख मनूतय् गज्यागु चाला !

[२६ जनवरी बहनी १९५५]

उक्रिया स्वामी संघ माने यात । न्हापा न्हापा उक्त च्याता वस्तुखं अतिरिक्त न्हागु तःधंगु चिधंगु (वस्तु) दान व्यूसां उक्रियात 'आगत अनागत चतुर्दिश संघ' या निति बीगु खः । संघयात बुद्ध व्यक्ति्या सिके तःधं माने याना बिज्यात । बुद्धया जन्मं क्वाः लिपा वसपोलया माँ मद्गु खः, हानं वसपोलया लालन-पालन वसपोलया चमा प्रजापति गौतमी यात । प्रजापति थःगु ल्हातं यना-थाना कापः दयेकल । 'ध्व जि बुद्धयात चीवर यायेत निति बी' धका दान बीत र्यकूबले बुद्धं प्रजापतियात धाल—छं ध्व संघयात व्यूसा साब ज्यु । बुद्ध जूसं नं जि व्यक्ति (पुद्गल) खः, व्यक्ति्यात व्यूगु दानया सिके संघयात व्यूगु दानया आपालं पुण्य दइ । वसपोलं व संघयात दान बीकल । बुद्धया साम्यवाद व संघवाद तातकं ग्यु चले जुइ फइ, गबले कि अबलेया सारा समाज उक्रिया बिरुद्धे खः । तर थुकिं प्रभावित जुया गुलिखे मनुतयेसं साम्यवादया प्रेरणा काःगु दु । गुकथं यूरोपियन साम्यवादी (समाजवादी) तयेगु प्रयत्नयात भीसं तुच्छ मधया, अपितु इमिगु निःस्वार्थ सेवायात सम्मान याना, उकथंहे बुद्धया पाखें प्रचारित साम्यवादया नं थःगु स्थान दु । तिब्बतयां सम्राट् मुनि-चन्-पोयात थुक्रिया प्रभाव थुलि लात कि गुंगुगु शताब्दी वं थःयाय् स्वको तक धनया सम वितरण याकल । वं स्यु, मनुतयेगु आर्थिक दुःखया कारणं आर्थिक विषमता खः, गुक्रियात मदयेका छवयेव दुःख मदया वनी । उत्पादनया साधन वयागु निति गुलि मदयेकं मगाः, थुक्रियात न वं थुल, हानं न व अबले सुलभ हे जू । समवितरण द्वारा समाजवादया स्थापना ला जुइ मफु, अःखतं मेपिनि कोप-भाजन जुया थः माँया ल्हातं विष नयां मुनि-चन्-पो सिना वने माल ।

राजनीति क्षेत्रे जनतांत्रिक गणराज्य बुद्धयात साब यः । स्वयं नं शाक्यपिनिगु गणराज्ये बूमह खः । उगु समये वैशाली समकालीन ग्रीसया अर्थेसर्थे जाःगु छगू शक्तिशाली गणराज्यया राजधानी खः । वैशाली व अनया लिच्छविपिनिगु प्रति बुद्धया नुगले आपालं प्रेम व सम्मान दु । वसपोलं मगधया शक्ति शाली तथा तःधनावं वःगु साम्राज्यया न्होने वैशालीयात अजेय जुइगुया संकेत व्यूगु दु । व हे गणया व्यवस्थानुसार वसपोलं थः भिक्षु व भिक्षुणीपिनिगु संघे जनतंत्रया स्थापना याःगु खः । संघया निमंत्रण व शासन सुं व्यक्ति्या ल्हाते मखु, अपितु सारा संघया अधिकारे खः । थुजागु ज्याया निति बैठक सदस्यपिनि म्हनि संख्या (कोरम)

या निश्चित यायेगु आवश्यक जू । बुद्धं मध्यमण्डले (उत्तर भारत व बिहारे) उक्रिया संख्या भिम्ह तल अनं पिने न्याह्म । गुगुं प्ररने संघे मतभेद जुइ फइ मखु । थये जुइ बले बहुमत (यद्भुयसिक) या निर्णय मान्य ठहरे याना तःगु दु । बहुमत-अल्पमत सीकेत मत गणनाया आवश्यकता । थुक्रिया निति थौं कन्हे गुकथं बैलेट-पर्चीया प्रयोग जुइगु खः, वया थासे संघे मतदानया निति पेंसिलथे जागु कठिचात (छंदशलाका) या प्रयोग याइगु खः । 'खः' व 'मखु' या परिचायक निगू रंगया कठिचा जुइ, गुगु संघया मनुतयेसं थःगु मतया अनुसारं (ल्यया) काइ हानं अध्यक्षं (संघ-स्थविरं) ल्याः खाना बहुमतया घोषणा याना बी ।

बुद्ध धात्थेया अर्थे शान्ति-दत्त खः, थुकी सुयातं आपत्ति दये फइ मखु । वसपोलया धर्म शान्तिया वाहक जुया देश व विदेशे फैले जुल । तत्कालीन राजनीति ढाँचां थःगु आर्थिक स्वार्थया कारणं व शान्ति-सन्देशया अनुकूल जुइ मफुत । तर प्रतिकूल परिस्थिती नं वं थःगु ध्येययात मतोतू । थौं नं भीसं खना, बौद्ध विचारं प्रभावितपि मनुत शान्तिया सन्देशयात अनाकानी मयासे माने यायेत तयार जू । पंचशील गुकथं इमिगु निति परममान्य खः, वैवक्तिक व सार्वजनिक निगू रूपे नं, उगु हे रूपं शान्ति नं इमिगु निति परममान्य खः ।

बुद्ध व बौद्धधर्मया छगू दकसिबे तःधंगु देन खः, गुक्रिया कारणं एशियाय् दकसिबे तःकू जुइक भूभागे मैत्री व आत्मीयता स्थापित जुल । चीने वना भी सांस्कृतिक मण्डलं छाय् थौं थुलि आत्मीयता अनुभव यात ? चीनी सांस्कृतिक मण्डलं भारते वया छाय् थः स्वजनपिथाय् वयाथे ताल ? थ्व खेँ छुं धायेगु आवश्यकता मद्दु । थुक्रिया कारण बौद्धधर्म व वयागु प्रयत्न खः । यूरोपया अभिमानी मनुतयेसं भारत प्रति सम्मानया भाव क्यनेगु न्हापां न्हापां बौद्धकृति हे स्यना काःगु खः । बुद्धया जीवन व शिक्षां अरनाल्डयात 'एशियाया प्रकाश' (Light of Asia) थें जाःगु अमर कविता च्वयेगु प्रेरणा बिल । वयासिबे नं गुलिखे न्हो १७, १८ गूगु शताब्दी गबले पूर्वे बडे जुया वंगु रुसियातयेगु सम्पर्क बौद्ध मंगोलपि नाप जुल, अबले इमिसं बुद्धया शिक्षात व बौद्धधर्मया गुगु उन्नत विचार धारायात खन, उकिं इमित प्रभावित यात । रूस न्हापां निसें यूरोपया मेगु देशया उपेक्षा अःखःगु भावना भारत प्रति तथा च्वंगु खः, अर्थात् भारत जंगलितयेगु मखु, अपितु सर्वतोमुखीन प्रतिभाशाली जातिया देश खः—ध्व नं बौद्धधर्मया कारणं जूगु खः । दार्शनिक क्षेत्रे बौद्धधर्मया अनी-

स्वीटर

श्री बी. एन्. 'उफोस्वां'

याकःचा पल्पसा कःसिइ दना च्वन । मिखाला वयागु सर्गतय च्वय वना च्वन अयसां वं छु स्वया च्वंगु खः धाय मफु—भिलिमिलि भिलिमिलि सितारा बुट्टा तयां तःगु व वच्चुसे च्वंगु आकाश-गाचा गपायचो बांला—व हे स्वया च्वंगु ला वा...व बापलाम्ह तिमिला...स्वया च्वंगु ।

'बांलाकं थथे हे का...पहाडया च्वसं...वच्चुगु अकाशय...तूयुगु तिमिला अलं प्यख्यरं नगुपुचः । ...गपाय-च्व...।' पल्पसाया मतिइ खं म्हितका च्वन । पल्पसां अकाशय छम्ह मिजं खन—स्वीटर छपा फिना तम्ह—स्वीटरे वच्चुगु उनय वाउँसे च्वंगु उनं पहाड दयका तःगु—व हे पहाडया च्वसं—तूयुगु उनं तिमिलाया प्यख्यरं नगुपुचः थाना तःगु । '...बांलागु स्वीटर... । सु मिजं जुइ व लोवंक स्वीटर फिना तःम्ह ।...' पल्पसा भुनुभुनु हाल तर वं धाःगु खँ वं हे जक ताः ।

'कल्पनाया महारानी, दयं भाय् मत्यनिगु ला ?' केहेम्ह हालाहल । विचार स्यंगुलि, अपायच्वकं यइपुसे च्वंगु कल्पना भङ्ग जुउगुलि पल्पसा तंचाचां घडी खल—व नाडीइ च्वंगु घडी—अपायसकं चिकिचा गोगु...तिमिलाया किरणय छु खने दइ अयसां पल्पसां कोथीक खल । चिधंगु सुइ एघारय थिउ थें च्वं । पल्पसा दों वन...वयागु म्ह दं वन तर वयागु मनया धारा दं मवं...।

'कन्हय् छकः हाकनं व स्वीटर खो वने, व मिजं व हे थासय् द हे दइनि ।' पल्पसां प्रोग्राम दयका च्वन । वं मिखा तिसित...स्वीटर वयाः वयागु न्होने प्याखं लहुवल—'गपायच्व बांला' एक्कासि पल्पसाया म्हुतुं पिहां वल । 'छु

श्वरवाद हे मखु, अपितु वयागु क्षणिकवाद (Dynamism) अनात्मवाद—(Non-Soulism) प्रतीत्य-समुत्पाद (Discontinuous Antinuity) थें जागु विचार मार्क्सवादी दर्शनया थुलि लिक्कसंथें कि छको सोवियते उक्रिया प्रति आवश्यकतां नं अपो पक्षपात खने दयेका व्यूगु खः । दार्शनिक क्षेत्रे बौद्धधर्मया देन उलि हे तःधंगुलि कलाया क्षेत्रे । व उलि हे च्वे थयंक व्वया वन, गुलि अजंताया कलाय् भीसं उक्रियात खं । साहित्यिक व मेमेगु क्षेत्रे नं वयागु सफलताया बारे आपालं देन दु ।

हं ?' केहें मैजं न्यनांतुं तोतल ।

×

×

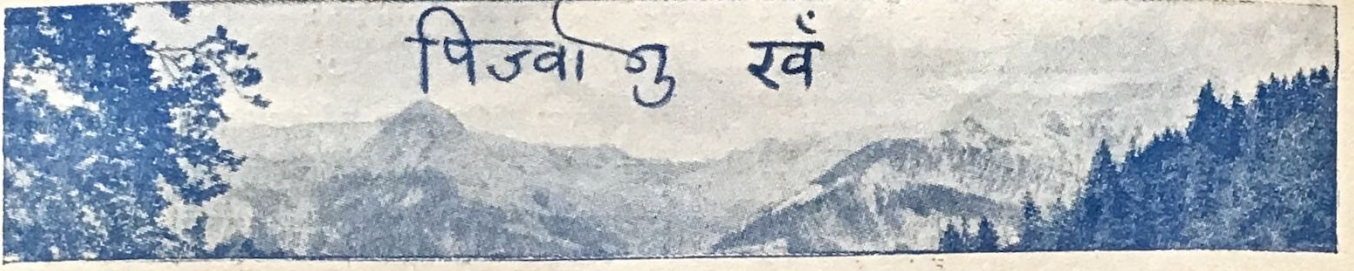
×

पल्पसा न्हिन्हि चाह्य वनिबलय् व मिजं न्हाबलें अन हे च्वना च्वं । पल्पसां कोथीक वयागु स्वीटर स्वया वनिगु, दिना दिना थथें स्वया च्वनिगु बांमलासां पल्पसां सन्तुष्ट मजुतले स्वीटर स्वयेगु तोते मफु । 'तोका हे काय मास्ति वः, सु मिसां थाःगु जुइ...' पल्पसा विचार मग्न जुया हे च्वन ।

'जिं जक अथे बांलाक थाय् फुगु जूसा...' पल्पसायात इर्यां लगय जुल । पल्पसा चाह्य वन । फय् सररर सररर चिकुइसे च्वंक वया च्वन । आकाश सुपाचं तोपुना तल । पल्पसा न्हाबलेंयागु स्टेशनय थ्यन—तर, थौं न्हिन्हि दइम्ह मिजं अन म्हु...पल्पसां मिखा प्यख्यरं व्वाकल...व मिजं ला छखेर कुनय च्वना वयात स्वया च्वन...पल्पसा वन...सरासर हे वन ।

पल्पसा छु छु विचार यायां गुखेर स्वया वना च्वन वं मचा । उखेर थुखेर गुखें हे मखसे व तप्यंक वना हे च्वन...पल्पसाया न्होने ठ्याक ब्रेक ज्वना छम्ह मिजं सरासर कहां वल...पल्पसा ठारा न्हल । व मिजं मेम्ह सुं हे मखु व हे स्वीटर फिना तःम्ह जुया च्वन । 'पल्पसा' धात्रां व मिजं न्हिल...पल्पसा संक च्वना हे च्वन, पल्पसायागु ख्वालय् व मिजं स्वया च्वन । पल्पसां न्यन, 'छाय् ?' व मिजं धाल, 'जिके छु विशेषता दु, जितः छाय् न्हिन्हि स्वया वनेगु ?...' पल्पसायागु अप टु डेट ख्वालय् तंयागु भाव खना मिजंया सः मतिचा छ्वासुया वल, 'जित छं लभ यानागु मखु ला ? मखुसा त्राय् घुरय् जुया न्हिन्हि स्वयेगु ?' पल्पसा सुम्क च्वने मफुत, 'छंत जिं गुबले लभ याना ?' गम्भीरपनयात क्रोध मूर्ति त्याकल, 'छंत स्वयागु मखु, छंगु स्वीटरयात खइगु का...छंत लभ यानागु मखु छंगु स्वीटर यात...।'।

अनंतुं फरक फहिला पल्पसा छें लिहाँ वल । ख्युंसे च्वने धुंकल, वा वया च्वन, न न्याना च्वन, पल्पसा त्वया च्वन । बिचय् बिचय्...पल्पसां मतिइ खँ म्हितका च्वन...वयागु कोठा सडकय् लाः...इयालं दुने फ्याट्ट स्वीटर छपाः वां छ्वया हल पल्पसाया म्हय् लाक !...पल्पसां इयालं पिने स्वतः—अन्धकारय् सुं मखं...स्वीटर पुइका स्वत व हे स्वीटर...। पल्पसाया नुगः भाराभारा मिन...पल्पसा ग्यात । छकः, छकः मनु लुमन, छकः, छकः स्वीटर लुमन, छकः, छकः मनुखं धाःगु लुमन...अले, पल्पसां स्वीटर कया घय्पुल ।

श्री सत्यमोहन जोशी

लवहँ हिति लःधाः हायेका च्वोथेंनतुं
जिगु लिखि च्वकां नं जिगु हृदययागु काव्यधारा
हायेकावं च्वंगु दु !

तर छु याय्
च्याव्वे न्हयव्व व्यर्थ वात
अप्पो धैगु नं श्राप जुया !

✽ ✽ ✽

सूद्योया किचलं तिमिलायात,
थीगुथें जूसां
वैत नाप लाना थी फैतिनि धैगु
अम्ह जिके आपलं आशा
तर छु याय्
पुन्हि वोपतिं सुपान्तेसं
पपू चकंका बिया
ज्याकों गणित द्वंगुथें जुल !

✽ ✽ ✽

रचयिता

“अभिलाषा”

श्री तेजेश्वर बाबु ‘ग्वंगः’

यक थासे न्हूगु जलसा खंव तीतिं त्याउनं
किन्तु मे खः तोत्य मफया आश केवल कैच्वन,
प्यास चापिं बिहगतेसं स्वर्ग स्वोसे व्वैजुल
स्वर्ग सोसां वाः मवःनी शक्ति जक हे पाःजुल
शक्ति मडुपिं नीर तृष्णां साष्टि जूसे ख्वैहल-
“तीति त्याऊ तीति त्याऊ माग जोय्का जिमिगु व्यु;
माग मव्युसा पूर्ति याय् छंगु तन्त्रे गन्थन,

याय छप्पा ब्याक जूसे छंगु ज्यार प्रदर्शन” ।
ख्याच्वः बिउसे सूर्ययातं शुन्य गगने छिरविर
पा व पपौ व्वेका बिइका चाकछि हे हाःजुल,
किन्तु सकस्यां सूर्य-जुजु नंमूक पहलं च्वंच्वन
दूर थासं हागु शब्दं ख्वाय् न्हेंपँ मध्वत बा !
यात, ताःसां मान्य पहलं थछुना हे च्वन न वा,
किन्तु, अमिसं आश पूर्ण व याय्तजूयां हे च्वन ।

पालि वाङ्मयया अनुक्रमणिका

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

गबले जि लंकाय् च्वं च्वना अबले थःत ज्या कायेत पालि सफूया छगू सूची दयेका, अबले छु छु सफूया विषये आपाः भति स्यूगु दु, व नं थःत छुबाँथे च्वया तयागु खः । थ्व सूची दुः—

[१] पालि त्रिपिटकया फुक सफूत, गुगु लंकाय् प्रथम शताब्दी च्वःगु खः, [२] फुक अट्टकथात, गुगु आचार्य बुद्धघोषं न्यागूगु सदी दयेकूगु खः, [३] लिपा च्वया तःगु भिन्न-भिन्न विषयया आपालं सफूत । सफूया सूची दयेकागुली डाक्टर मल्लसेकरयागु पालि-साहित्यया इतिहासं यथेष्ट सहायता कयागु दु । थ्व अनुक्रमणिका सर्वाङ्गीण व सम्पूर्ण मजू, अयनं आशा दु पाठकपिसं थःगु उपयोगी सूचनां थुक्रियात सर्वाङ्गीण याना बीगुली त्यवा बी ।

अक्खरमाला—सिंहल व पालि वर्णमाला सम्बन्धी छगू चिकिचाभंगु सफू खः । सफुली दके क्वे नागसेनयागु नाँ लेखकया रूपं बिया तःगु दु । सफू पद्ये खः ।

अंगुत्तर निकाय—सुत्तपिटकया छगू सफू ।

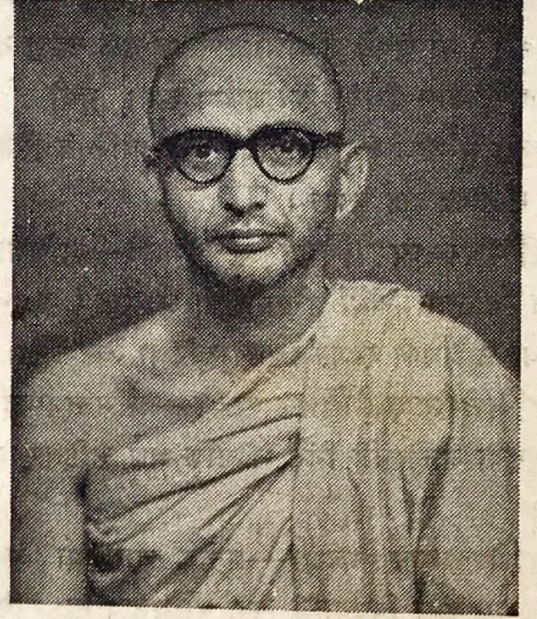
अत्थ दीपनी—सच्च संखेपया थाकुगु शब्दया अर्थ कोष । धूपवंसया अन्तिम भागे लेखकं थःत 'वाचिस्सर' हानं थ्व सफूया नं लेखक धका धया तःगु दु ।

अत्थप्पकासना—विसुद्धिमगया थुइके थाकुगु शब्दया अर्थ सहितगु कोष । धूपवंसया दके क्वे 'वाचिस्सर' थःत थ्व सफूया नं लेखक धका च्वया तःगु दु ।

अत्थसालिनी—अभिधम्म पिटकया ग्रन्थे आचार्य बुद्धघोषया गुलि टीकात दु, उकी अत्थसंगणी च्वया तःगु थ्व अर्थ-कथा (टीका) दकसिबे अपो प्रसिद्ध जू । थ्व सफू भारते च्वःगु धका धयागु नं सः दु । सफुली थासे थासे विनय पिटकया समन्तपासादिका धयागु अर्थ-कथाया नं नाँ वः, गुकिं सी दु—थ्व अर्थकथाया च्वयेगु ज्या विनय पिटकया अर्थकथायां लिपा जुल । आनन्द वनवासी स्थविरं अत्थसालिनी छगू टीका च्वःगु दु ।

अनागत वंस—लिपा जुइम्ह मैत्रेय्य बुद्धया बारे अथे हे १५० त्वाःति पद्ययागु सफू खः । श्री रीज डेविडया विसुद्धिमग्गे थुक्रिया छथाय् नाँ वः । सफू निस्सन्देह लिपायागु रचना खः ।

अपदान—खुइक निकायया छगू सफू ।

ले
ख
क

अभिधम्मत्थ कथा—गन्धवंसे अभिधम्मत्थ कथाय् च्वया तःगु छगू अनुटीकाया उल्लेख खः ।

अभिधम्मत्थ कथा संग्रह—अनुरुद्ध स्थविरया थ्व रचना प्रसिद्ध जू । दिम्बुलागलयो महाकाश्यपं थ्व सफुली छगू 'पोराण-टीका' नं याःगु दु । गन्धवंसे च्वया तःगु दु—सारिपुत्रं नं अभिधम्मत्थ संग्रहे छगू सिंहल टीका (सन्नै) च्वःगु दु । ऋपटा धयाम्हं नं थुकी 'संखेय वण्णना' धयागु छगू टीका च्वःगु दु । थःगु थ्व टीकाय् छपटां सच्च संखेपया उल्लेख याना तःगु दु ।

अभिधम्मत्थ विकासिनी—बुद्धदत्तया अभिधम्मावतारया सुमंगलं याना तःगु टीका खः ।

अभिधम्मत्थ विभाविनी—अनुरुद्धया अभिधम्मत्थ संग्रहे सुमंगलं याना तःगु टीका खः । सुमंगल व संघरक्षित स्थविरया समकालीनम्ह खः । थ्व सफू सुमंगलया दकसिबे श्रेष्ठगु सफू खः हानं लंकाय् व बर्माय् मान्यगु सफू ।

अभिधम्मावतार—उग्रपुरया बुद्धदत्त स्थविरयागु रचना खः । उग्रपुर दक्षिण भारतया चोल देशया गुगुं छगू गाँ खः (टीका) । बुद्धदत्त चोल देशे बूगु खः, तर वसपोलं प्रव्रज्या ग्रहण याना बिज्यात, अनुराधपुरे (लंकाय्) ! सफूया दके क्वे थुक्रिया रचना चोल देशया भूतमंगल-गामे वेहुदासं दयेका तःगु विहारे जूगु खः धका च्वया तःगु दु । विनय-विषयया धयागु अनुसारं थ्व अभिधम्म पिटके आचार्य

बुद्धघोषं च्वया तःगु अर्थ-कथाया सारांश खः । 'वाचिस्सर' महास्वामी व सारिपुत्रया शिष्य सुमंगलं थुकी निगू टीका च्वःगु दु ।

अभिधानपदीपिका—लंकाया जुजु पराक्रम-बाहु (१२१० बु) या समये सुं मोग्गल्लानं थ्व सफू च्वःगु खः । थ्व अमरकोषथे न्यागु ढंगया पालिकोष खः । थुकी क्रियायात गनं ढकूचा हे थाय् मदु । लंकाय् थुकी पालि व सिंहल निगू भाषाय् नं टीका जुइ धुंकल ।

अभिधानपदीपिका संवणना—अभिधानपदीपिकाया व्याख्या । बर्मी नरेश कीर्ति श्री सूर (१४०८ वि० सं०) या सुं प्रधान राजकर्मचारी थुक्रिया लेखक खः ।

अभिधानपदीपिका सूची—अभिधानपदीपिकाय वःगु शब्दया अकारादि निसै भोलाक अर्थ सहितगु अनुक्रम-णिको ।

अभिसम्बुद्ध गाथा—प्रत्येक जातकया अन्ते वइगु गाथात, गुगु कना बिज्याम्ह कित बोधिसत्व खः, कित स्वयं बुद्ध खः ।

अभिसम्बोधि अलंकार—संघराज शरणंकर द्वारा रचित १०० पु पद्यया संग्रह, गुकी भगवान बुद्धयागु जीवन व वसपोलयागु शिक्षा दु ।

अरिय वंस—मनूतयेसं थ्व सफूयागु पाठ यायेगु याये-माः धयागु बोद्धार तिस्स नरेशयागु (२६१ वै०) आज्ञा दु ।

अलंकार निस्सय—अलंकार शास्त्रया सुबोधालंकार धयागु बर्माय् १९३७ स च्वःगु ढगू सफूया पाण्डित्य-पूर्ण टीका टिप्पणी ।

आन्ध्र—अर्थकथा—लंकाय् आचार्य बुद्धघोष थ्यंगु न्यागू शताब्दी अन विद्यमानगु आपालं अर्थकथा मध्ये ढगू ।

इति वुत्तक—खुद्दक निकायया छगू सफू ।

उत्तर विहार अट्टकथा—महावंस टीकाय् थ्व सफूया नाँ वया च्वंगु दु ।

उत्तर विनिश्चय—विनये च्वयातःगु ढगू टीका । थ्व शंखपालयात समर्पित याना तःगु दु ।

उत्तर विनिश्चय टीका—उत्तर विनय विनिश्चये वाचिस्सर स्थविरयागु टीका ।

उद्दान खुद्दक—निकायया सफू ।

कच्चायन—प्रसिद्ध पालि व्याकरण । आः छुं समय उखें निसै मोग्गल्लान व्याकरणं थुक्रिया थाय् कयावं वयाच्वन ।

कच्चायन भेद—कच्चायन व्याकरण अनुसारं च्वया

तःगु ढगू सफू । थैटन (बर्मा) या महायश स्थविरं भिस्वंगूगु शताब्दी थ्व च्वःगु खः ।

कच्चायन सार—कच्चायन व्याकरणानुसार च्वया तःगु ढगू मेगु सफू खः । थ्व नं थैटन (बर्मा) या महायश स्थविरं भिस्वंगूगु शताब्दी हे च्वःगु खः ।

कच्चायन वण्णना—कच्चायन व्याकरणया सन्धि-कप्प (=काण्ड) यागु टीका । थुक्रिया टीकाकार विजयपुरया अभयगिरि पर्वत निवासी १६ गूगु शताब्दीयाम्ह महाविजितावी खः ।

कथावत्थु—अभिधम्म पिटकया ढगू सफू ।

कथावत्थुप्पकरण अट्टकथा—कथावस्तुया अट्टकथा ।

कल्याणीप्पकरण—बर्मा संघ उपसम्पदा प्राप्तिया भित्ति लंकाय् वया कल्याणी नदीया सीमाया अन्तर्गत उपसम्पदा जुपि संघया विस्तृत बयान । 'कल्याणी-शिलालेख' नं थ्व सफुली अन्तर्गत जुयाच्वंगु दु । अमरपुर (बर्मा) या विहारे आपा याना थ्व सफू खने दु ।

कंखा वितरणी—पातिमोक्खे च्वया तःगु आचार्य बुद्धघोषयागु टीका । सारिपुत्रया शिष्य बुद्धनागं थ्व कंखा वितरणी सफुली विनयत्थमञ्जूषा धयागु टीका च्वःगु दु ।

कायविरति गाथा—२०४ पु पद्यया ढगू खण्ड-काव्य । विषय सफूया नामं हे शरीरया प्रति विरति धयागु स्पष्ट जू । रचयितायागु नाँ अज्ञात तिनि ।

कारक पुप्फमञ्जरी—संघराज शरणंकरया शिष्य अंत-रगमवण्डार राजगुरुया रचना । विषय कारक-सम्बंध । कुरुण्डी अट्टकथा—उपि टीका मध्ये ढगू गुगु आचार्य बुद्धघोषया लंका-गमनया समये लंकाय् दु । कुरुण्डवेल विहारे च्वया तःगुया कारणं थुक्रिया नाँ कुरुण्डी अट्टकथा जुल ।

केस धातुवंस—बुद्धया केश-धातुया कथा । लेखक अज्ञात । लंकाय् थ्व सफू साब दुर्लभ ।

कोसल बिम्ब वण्णना—धर्मकीर्तिया सद्धर्म संग्रहे थ्व सफूया नाँ वःगु दु ।

खुद्दसिक्खा—भिक्षु जीवनया नियम (=विनय) या पद्यवद्ध संक्षिप्त संग्रह । धम्मश्री स्थविरयात थ्व सफूया लेखक माने याना तःगु दु । जलविहारे (पोन्नन्नख सिंहल) गुगु पराक्रम बाहुया शिलालेख दु, उकी थ्व सफूया नाँ वःगु दु ।

खुद्दक निकाय—सुत्तपिटकया ढगू निकाय, गुक्रिया अन्तर्गत १५ गू सफू दु ।

खुद्दक पाठ—खुद्दक निकायया ढगू सफू ।

खेमपकरण—थुकिया मेगु नाँ परमत्थदीप नं खः ।
थ्व अभिधर्मया व्याख्या खः हानं बर्माय् विशेषतः व्वनेगु याः ।
गन्धवंसया अनुसार थ्व लंकाया सुं खेम धयाम्ह स्थविरया
रचना खः ।

चतु-आर्य-सत्य काव्य—छगू धार्मिक काव्य खः ।
थुकिया रचयिता राहुल्यात माने याइगु खः ।

चन्द्रगोमी व्याकरण—भिगूगु भिङ्गूगु सदी रत्न
श्री ज्ञान धयाम्ह सुं स्थविर दु । रत्नमतिपाद नं वसपोलयागु
हे नाँ खः । थ्व ग्रन्थया रचयिता नं वसपोल खः ।

चन्दसारत्थ टीका—संघरक्खित स्थविरया रचना,
थःगु सम्बन्धे वसपोलं थःत मेधंकरया शिष्य धका च्वया
तःगु दु ।

चरिया पिटक—खुद्दक निकायया छगू सफू । वास्तवे
थ्व छगू जातकसफू खः ! थुकी बुद्धयागु पूर्व जन्मया खँ
पद्य-वद्द जुया च्वंगु दु ।

चुल्लवग्ग—विनय पिटकया छगू सफू ।

चुलगन्धिपद—थ्व सफूया लेखकया बारे विवाद
तिनि । छगू पक्ष थ्व सफू १२ गूगु शताब्दीया सुयागु रचना
खः धाइपिं । हानं बर्माय् छगू सफू विनय गन्धि-पद दु, थुकिया
रचयिता ज्योति धयाम्ह छम्ह सिंहल स्थविर धका धाइ ।

जातकट्ठ कथा—५५१ पु बाखंया संग्रह, गुगु २२ गू
निपाते विभक्त जुया च्वंगु दु । प्रत्येक बाखंया आरम्भे पन्चुपन्न
वत्थु-‘वर्तमान’ कथा दु, अतीतकथा दु, हानं अनुसन्धि अर्थात्
वर्तमान व अतीतकथायात मिले याना तःगु दु । आरम्भे
निदान-कथाया नामं छगू तःहाकगु भूमिका दु । बुद्धया न्हापा-
यागु जन्मया थ्व बाखंत अनेक दृष्टि संसारया कहानी-साहित्ये
सर्वश्रेष्ठ जू । विक्रम पूर्ण स्वंगूगु शताब्दी नं थुपिं बाखंत मध्ये
आपालं बाखं प्रचलित खने दु, थ्व अमरवती व भरहुतया
स्तूपं स्पष्ट जू ।

जातकगी निदानम्—सिंहलया चुल्ल (चिधिम्ह)
बुद्धघोषाचार्य थुकिया रचयिता धाइगु खः ।

वानोदय—आचार्य बुद्धघोष भारते च्वना च्वंबले हे
थुकिया रचना याःगु धका धाइ ।

जिन चरित—बुद्धया जीवन-चरित्र सन्बन्धी ४७२
पु पद्यया सफू । थुकिया रचयिता वनरत्न मेधंकर खः । वस-
पोलं थःत जम्बूदोणी विहारया सुमंगल महास्थविरया शिष्य
धया तःगु दु । थ्व सफू विजयबाहु परिवेणे च्वःगु धका नं
धाइ ।

पालि वाङ्मयया...]

जिन बोधावलि—थ्व धर्मकीर्तिया रचना खः ।
थुकिया विषय छु खः, व मस्यूनि ।

जिनवंस दीपनी—थ्व अथे हे निद्वःति पद्ययागु
३० गू परिच्छेदे विभक्तगु बांलागु छगू महाकाव्य खः । थुकिया
रचयिता मेधानन्द स्थविर खः । ग्रन्थया प्रकाशन सम्बत्
१९७४ स हे जक जूगु खः । सफूया आरम्भे सिंहल भाषाय्
छगू अत्यन्त उपयोगी ऐतिहासिक भूमिका दु ।

जिनलंकार—२५० पु पद्यया छगू सफू । भाषा सरा-
हनीय जू । गन्धवंशया अनुसार थुकिया रचयिता बुद्धदत्त
खः, हानं टीकाया रचयिता बुद्धरक्षित खः ।

टेल कटाह गाथा—छगू चिकचा धंगुतर रसपूर्ण पद्य-
पुस्तक । ८९ पु पद्य थुकी दु । तर न सु लेखक धयागु सी दु,
न समयया हे । बाखं रसवाहिनी नं वःगु दु । सफू गुंगूगु वा
भिगूगु शताब्दीयागुथें च्वं ।

थेर गाथा—खुद्दक निकाययागु छगू सफू ।

थेरी गाथा—खुद्दक निकाययागु छगू सफू ।

थूपवंश—पालि पद्यया छगू सफू । बोधिवृक्ष लंका
थ्यंगु तकया बाखं खः हानं मेमेगु सफुलीथें हे बिया तःगु
दु । क्वे सफूया प्रतिपादित विषय खः—लंका द्वीपे स्तूपया
स्थापना । सफूया रचयिताया रूपं वाचिस्सरया नाँ बिया
तःगु दु ।

दन्त धातु बोधिवंस—थ्व बुद्धदत्त स्थविरया
रचना धका धाइ ।

दाठा वंस—भिनिगूगु शताब्दी धर्मकीर्ति थुकिया
रचना यात । थुकी बुद्धया दन्त-धातु लंका तक थ्यंकूगुया
इतिहास दु ।

दाठा-धातु वंस—महावंशया स्वीस्वंगूगु परिच्छेदे थ्व
सफूया नाँ वःगु दु । थ्व सफू दान-वंस खया पाःगु छगू मेगु हे
सफूथें च्वं ।

दीघ निकाय—सुत्तापिटकया छगू सफू ।

दीपवंस—लंकाया निगू प्रधान पौराणिक-इतिहास
मध्ये छगू । लेखक सूसु ! सफूया रचना समय प्यंगूगु
शताब्दीया जःखः खः ।

दीपवंस (अट्टकथा)—दीपवंस मुख्य रूपं गुगु सफू
वा सफुतिं सामग्री काल व थ्व हे सिंहल-अट्टकथात खः ।

धम्मगारव दीपनी—संबत् १९६६ स मोटडुवे मेधा-
नन्द स्थविरं थुकिया रचना यात । थुकी गृहस्थपित उपदेश
न्यनेगुया उचित अनुचितगु विषये कना तःगु दु ।

धम्मपद—खुद्दक निकायया छगू सफू । थुकियात बौद्ध-
पिनि गीता नं धाये फु ।

धम्मपद अट्ठकया—प्रसिद्ध पुस्तक धम्मपदे आचार्य
बुद्धघोष द्वारा लिखित टीका । गुलिखे विद्वानपित थव मत
मान्य मजू ।

धम्मसंगणी—अभिधर्म पिटकया न्हेगू सफू मध्ये
छगू ।

धातुकथा—अभिधर्मपिटकया छगू सफू तुं ।

धातुकथाप्पकरण अट्ठकथा—धातुकथाया अट्ठ-
कथा ।

धातु मंजूसा—कच्चायन व्याकरणया अनुसार पालि
भाषाया धातुया सम्बन्धे छगू सफू । लेखक भिक्षु शीलवंश
खः ।

धातुवंस—स्थविर ककुसंधया रचना ।

ललाट-धातु-वंस—खया दिसँ, ललाट-धातु वंस ।

नाम माला—पालि व्याकरणया छगू सफू । आरम्भे
छगू सिंहली व अंग्रेजी उपयोगी भूमिका दु । श्री सुभूति थव
सम्बत् १९९० सं० स छापे याकल ।

नाम रूप परिच्छेद—अभिधर्म सम्बन्धी छगू सफू ।
गन्धवंसया लेखकया मतानुसार नाम-रूप-परिच्छेदया रचयिता
खः अनुरुद्ध स्थविर, गुम्ह कि न्हेगूगु च्यागूगु शताब्दीया

थुखेयाम्ह खः ।

नाम-रूप-समास—थव खेमप्पकरण वा परमत्थदीपनीया
लंकाय् नाम-रूप समास सीकीगु सफू खः । मध्यकालीन
अभिधर्मया ज्ञानया निंति थव छगू तःसकं उपयोगीगु चिकी-
धंगु सफू खः । लंकाया वाचिस्सर महास्थविरं १२ गूगु सदी
थुकिया छगू व्याख्या च्वःगु दु । मूल व व्याख्या निगूयात नं
धम्मपाल धयाम्ह छम्ह सिंहल भिक्षु सम्बत् १९६५
छापे यात । पालि वैक्स सोसाइटी (लण्डन) या पत्रिकाय्
नं थुकिया अनुवाद पिहाँ वये धुंकल ।

निहेस—सुत्तानिपातया छगू अंशे टीका, गुगु खुद्दक
निकायया अन्तर्गत खः हानं सारिपुत्रया रचना धका धाइ ।

निकाय संग्रह—थुकी भिक्षु-संघया संक्षिप्त इतिहास
दु । देवरक्षितं [मेगु नाँ धर्मरक्षित] थव सफूया रचना
भियंगुगु सदी यात ।

नेत्तिप्पकरण—बौद्ध सिद्धान्तया छगू विशेष सफू ।
महाकाल्यायनयात थुकिया रचयिता माने याइ ।

न्यास—व्याकरणया छगू भाग, गुगु मुखमत्त दीप-
नीया नामं अलग सफूया रूपे उपलब्धगु खः ।

न्यूट्रैस्टेमेंट—(पालि) वैसलियन मिशन प्रेसं संबत्
१८९२ स न्हूगु ईसाई बाइबिलया पालि अनुवाद छापे यात ।
(क्रमशः)

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवया सेवाय

निखिल विश्वया मानवपित मुक्ति दान वीत, विश्वयात शाश्वत-शान्ति-सन्देश वीत तथागतं थ्व लोकया अनन्त भूखण्ड माये गुगु धरती-खण्डयात सर्वोत्तम, सर्वश्रेष्ठ, मंगलमय मती तथा गन जन्म ग्रहण याना विज्यात, व थ्व हे पवित्र भूमि-खण्ड लुम्बिनी खः ।

गन लोकनायक तथागतं जन्म ग्रहण याना विज्यागुया कारण, थःगु राज्याभिषेकं नीदँ लिपा स्वयं सम्राट अशोक वल हानं थःगु यात्राया स्मृति स्वरूप गुगु शिला-स्तम्भ खाना थकल, गन थौं तक्या विश्वयापि असंख्य मानव वया वया अनन्त शान्तिया अनुभव याना थःथःगु श्रद्धाया खां क्वाया वन, गन थौं नं विश्वया विभिन्न देशया अगणित मनुत वया वया दर्शन व शान्ति लाभ याना च्वन हानं यानाव च्वनीतिनि, व हे पवित्रतम तथागतया जन्म-भूमि नेपालया नरेश श्री ५ महाराजाधिराजया नं थौं न्हापांगु सवारी लुम्बिनी धर्मोदय समिति वसपोलया विनय-पूर्ण स्वागत याना अनन्त आनन्दया अनुभव याना च्वन ।

छलपोल छलपोलया स्वर्गीय अबुजुया उच्चतम आदर्श अंग-प्रत्यंग आप्लावितम्ह, हानं स्वयं छम्ह वयायुम्हम्ह नरेश जुयानिति राष्ट्रोचित उत्तम उत्साह व उमंगया प्रतिकृति खः । छलपोलया स्वर्गीय अबुजु गुगु उच्चतम आत्मत्यागया परिचय विया देशया जन जनयात एकतन्त्री, निरंकुश शासनं मुक्त याना स्वतन्त्रता प्रदान याना विज्यात, व विश्व इति-हासया छगू अभूतपूर्व एवं अविस्मरणीय घटना खः ।

छलपोलया स्वर्गीय अबुजु गुगु गुगु आदर्शत विश्वया न्होने तथा विज्यात, उकिं थ्व हे लुम्बिनी जन्म-ग्रहण याना विज्याकम्ह वसपोल महाकारुणिक तथागतयागु मंगलमय उपदेशयात लुमंका जक वीगु मखु, अपितु उपि उपदेशया अनुरूप याना विज्यागु तःथंगु भिगु ज्या नं प्रतीत जू । जिमित आशा व विश्वास दु, असमय खगराहणया कारण वसपोलं जन-कल्याणया गुगु गुगु ज्यात पूरा याना विज्याये मफुत, छलपोलं उपि फुक ज्यात पूरा याना विज्यायेगुली प्रयास याना विज्याना च्वन, हानं निश्चित रूप पूरा याना क्यना विज्याइ ।

भी सकसिगुं निति थ्व गुलि गर्वयागु खँ खः कि छलपोलयागु राज्यकाले अन्तर्राष्ट्रीय जगते नेपाल राज्यया प्रतिष्ठा न्हिया न्हियं बढे जुयावं वनाच्वन । जनवादी चीन व नेपालया बिचे हाले हे उम्ह भगवान बुद्धया शान्ति-दायक उपदेशया अनुरूप 'पद्मशील' या तत्वाधारे गुगु दौत्य-सम्बन्ध स्थापित जुल हानं नेपालयात राष्ट्र-संघे सदस्यता प्राप्त जुल, व श्री ५ महाराजाधिराजया व वसपोलयागु सरकारया निस्वार्थता, प्रगतिशीलता एवं उद्योगपराणताया निश्चित परिणाम खः, गुकियात न नेपाली प्रजा हे गबले त्वमंके फइ, न इतिहास हे गबले त्वमंके फइ ।

भीगु निति थ्व नं अत्यन्त गौरवयागु खँ खः, थ्व हे देँ भीगु देशे विश्वया विभिन्न देशयापि विद्वान विदुषी, व सम्माननीय नेता चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलने भाग कायेत भाइगु जुया च्वंगु दु । थ्व अन्तर्राष्ट्रीय महत्वपूर्ण सम्मेलनयात सफल यायेगु निति सरकारया पाखें गुगु प्रबन्ध जुया च्वन व छलपोल व छलपोलया सरकारयागु सदाशय-ताया सूचक खः ।

भी सकसिगुं निति थ्व न आनन्दमय गौरवया विषय खः कि थुखे छुं दिन न्हो हे छलपोलयागु उदार नीति-ज्ञताया प्रमाण स्वरूप नेपाले न्हूगु मन्त्रिमण्डलया संगठन जुल । जनताया विश्वास दु, आः जन-तान्त्रिक ढंगं जन-जनया कल्याणया लागी फुक शासनिक ज्या-खँ सुसम्पन्न जुइ फइ ।

थ्व पवित्र लुम्बिनी थौं नं व ज्योति दु, गुकि विश्वयात ज्ञानया आलोक-पुञ्ज प्रकाशित याये फु, हानं गुकी संसारया विश्वयुद्धयें जाःगु भयानपुसे च्वंगु विपति रक्षा यायेगु क्षमता दु । थ्व धायेगु आवश्यकता मदु कि लुम्बिनी स्वयं थःथमं अनन्त धनया खानि, रत्नया भण्डार हानं अमृतया महासागर खः, गुखे पाखे भीसं छुं समय न्हापा तक उपेक्षामयी दृष्टि स्वया च्वना खः भका अपशोच सह धायेमाः । स्वर्गस्थ महाराजाधिराज त्रिभूवन वीर विक्रम शाहदेव हे थुखे पाखे ध्यान विया लुम्बिनीयात थःगु गौरवानुकूल जुइक दयेकेगु महत्वपूर्ण ज्याछुना विज्यात । वसपोल हे थःगु आदेशं लुम्बिनी धर्मोदय समितिया स्थापना याना विज्यात हानं वयात लुम्बिनीया उपेक्षित भूमिदान विया विज्यात । हार्दिक संवेगया विषय खः, वसपोलं लुम्बिनी सम्बन्धी थःगु आपालं आकांक्षात पूरा याना विज्याये मफुत । छलपोलं उपि ज्यात थौं पूरा याका विज्याना च्वन । स्वर्गस्थ महाराजाधिराज द्वारा प्रदत्त भूमी हे आः थ्व समये मंदिर, विश्राम गृह, मार्गया निर्माण जुया च्वन । थ्व राष्ट्रोचित सांस्कृतिक ज्या-खँया सः न्यना विश्वभरया बौद्धत हे जक मखु, अपितु तथागतया 'बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय' उपदेशं प्रभावित विश्व शान्तिप्रेमी फुक मन्तयेसं छलपोलया व छलपोलया सरकारया प्रति कृतज्ञताया अनुभव यानाच्वन । तथागतया अमृत वचन दु—“कतजु होन्तु पाणिने” प्राणीमात्रयात कृतज्ञ जुइ सयेकेमाः ।

थौं जिमिसं थः महान सुयोग्य व दूरदर्शी नरेशया नेतृत्वे नेपालया फुक विभिन्न क्षेत्रे विश्वया फुक देशया दाँजे च्वे च्वकाय याकनं थ्यनीगु आशा याना, हानं निश्चय याना कि तथागतया विश्व शान्ति दायक सन्देशया प्रचार व प्रसारे जिमिसं छुं हे व्यंका च्वने मखु । जिमिसं छलपोलयात हानं छलपोलया सरकारयात थःगु प्रचीनतम संस्कृति, सभ्यता, कला, भाषा आदिया उत्तरोत्तर उन्नतिया ज्याय थःगु सहयोगया दृढ विश्वास विया । जिमिगु प्रार्थना दु, जन जनया कल्याणार्थं याना विज्याये माःगु फुक महान एवं गुरुत्तर ज्यात याना विज्यायेत छलपोल सदा सुखी व शान्ति सम्पन्न जुया च्वनेमा ।

लुम्बिनी उपवन

१६ फरवरी १९५६.

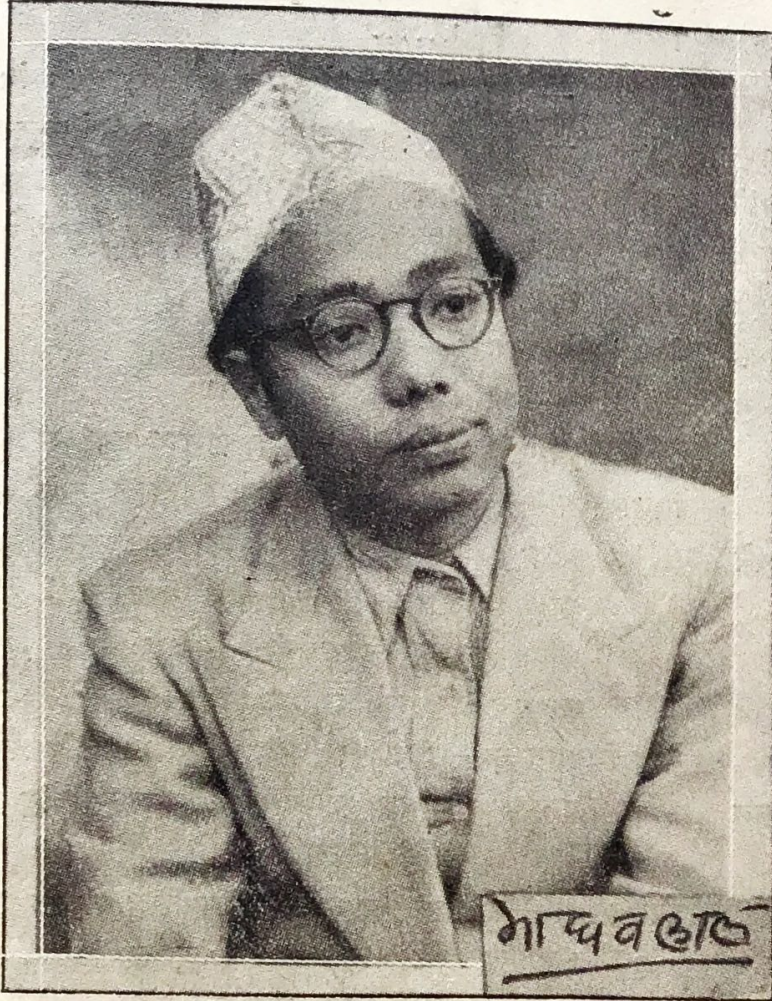
सरकारया भक्त

लुम्बिनी धर्मोदय समितिया सदस्यपि

छन्दु सुथय

[लेखक — माधव लाल अर्माचार्य]

[एकांकी]

[घडीया अलारम् टिनन् थाइ । धकिं उलीबले दः तुइसे हे ला च्वनी मखुनि । कोठा ख्युंख्युं धाःनि । बेइ स्वीच् त्यूगु ताय् दै । कोठा छक्कलं चक्कं खने दै । छ्यो फुसय् बःचा धंगु निगू तख्ताय् जाय्क सफू पंचिना तःगु दै । वया च्वस्सं धलिमय् कोट खाय्गुली लं-सुख्वा खाया तःगु दै । क्कू तख्ताया दःने क्खवार क्कंपया नं दःने टेबल-घडी क्कगः दै, उकि-या ल्यूनेसं स्टाय्ण्ड क्कगुली बिजुली च्याना च्वंगु दै । बिजु-लीया च्वस्सं बंसी स्टैलिनया क्याबिनेट साइजया किपा क्कपा खाया तःगु दै । स्टैण्ड लिक्क नूतनया न्हिला च्वंगु रंगीन किपा क्कपा नं धंका तःगु दै । बिजुलीया जउपाखे खापा तिना तःगु दै, क्वे प्वाल्य् क्वे दै । लुखा फुसय् पायन्ट न्ह्याना तःम्ह मनु निम्ह सिमा क्वे सिमा क्वे फेतुना च्वंगु बच्चि खने दुगु किपा दै ।

तख्ताया कस्सं तज्जागु फुंगय् जउगु चुल्लया दिकाः ल्याय्म्हम क्कम्ह दोलाइं न्ययाः पश्चिम पाखे स्वया च्वंगु दै । वया दक्षिण पाखे सिलः क्कद्रं चा जुया च्वंगु दै, डसना भति भति खने दै च्वनी । व पूर्व पाखे लिक्कंतु च्वंगु अंगले लिधनि, सिलः साली, तोपुया तुति भोलंकी । घडी ७ बजय् थ्यनीथे च्वनी । बंपूगु, खापा चाय्कूगु, हुक्काय् बभां त्वंगु, इयाः चाय्कूगु, स्वाहाने कुहां वंगु, हिटी लः हाःगु, घः त्वाःगु, खै काःगु, बखुं हाःगु, को हाःगु, कोपरा वांछ्वःगु, ह्यै हाःगु, लामा 'होम्मे पेम्मे, होम्मे पेम्मे, हाःगु ताय् दयां च्वनी ।]

क्कम्ह मचाया सः—योमा, खंला ?

मेम्ह मचाया सः—योमा, योमा, योमा, यो मा ।

मिजंया घों सः—मिखा प्वा चाल कि ला कचकच कचकच ।

[निम्ह मचाया सलं चिच्चाय् दनाः ख्वया हःगु ताय् दै । स्वाहाने दुस्सं कहां वोगु सः वई ।]

मिसाया सः—छु ल्या, गुम्ह मचा, गुम्ह तःही ।

मस्तयत् ह्येकाः चाकुकाः तय् धैगु ला गन

गन, प्याट्टपिट्ट दायाः । करपिनि जक न्यने यइला का सुथं निसै ! वा, हाले मते, ... ख्वया ला क्क नं, ख्वयाथाय् यंका बी जिं अले, ... वल वल न्है भौचा !

[मस्तय् ख्वः सः विस्तारं चीसः जुया वनी । व लासाय् च्वंम्ह मनु अथे च्वना छ्योया सँ मिलय् याई ।]

रेडियोया सः—ए मेरे दिल कहीं और न चल गम की दुनियाँ से दिल भर गया ढूँढे... ..

[दुररं स्वांहाने क्वहां वंगु ताय् दै ।]

मिसाया सः—जि क्कम्ह जक गुलि हालेगु पोरिं थै । सुथय् दँसां निसै नं रेडियो हाय्के धैगु दैला ? थुगुसी हे

स्वंगू यूनिट अपो वन, अथे नं ध्यबाया भाय् मसी
धैगु दैला ?

त्याय्महचाया सः—हाले जक दय्व गाः। रेडियो उलि हाय्का
गुलि हे मीटर खर्च ज्वी धकाः व !

मिसाया सः—हाय्कि रे जितः छु, जितः काय्त धैगु मखु
थें । छिमित हे ला खःनि ।

त्याय्महचाया सः—का का अपाय्सकं ।

[रेडियो ढ्याक दी । व लासाय् च्वंमह मनूया नित्थु
स्वत्थु हाळिका वइ । रुमालय् न्हि काइ । न्हाय् न्याय्-
कां च्वनी—थ्वीं, थ्वीं, थ्वीं.. । ख्ववि हुइ । स्वाहाने
थहां वोगु ताय् दै । वया हानं हाळिकाः वइ । मुसु नं
वइ । पयूदानी खै फाइ । खापा चाय्का हःगुताय् दै ।

मिसाया सः—जित थिमिसं हाय्कूगु, बा,बा थुइ ज्वी धुंकाः
नं थपाय्प्वाः मत च्याकाः च्वन का । नुगःस्या धैगु
ला भ्या हे दुगु मखु, जि हे छमह का... ।

[बोर्डय् स्वीच कोकाःगु ताय्दै । मत सी ।]

मिसाया सः—इयाः चाय्काः च्वं रे । कोठाप्वाल्य् च्वने
मगाःनिसा ।

मचाया सः—यो बज्ये, बजि !

मेमह मचाया सः—जि म्हिगः कःनि मुस्या मनैनि बज्ये ।

[व दनाः इयाः चाय्की । हाकनं लासाय् हे फेतुइ ।]

मिसाया सः—साक्षात् प्रेतत जन्मय् जू वोगु । मिखाप्वा चाल
कि ला धिके हथाय् जुल ।

छमह मचाया सः—म्हिगः बहनी जिं जा हे मनया ।

मिसाया सः—पाजुपिन्थाय् छकः यंका हल कि मस्तय् बानि
स्यं । काः हुं रे छिमि माँयाके हे । मस्तय्त छ्यःथें
मखुला काः । लासाप्वाल्य् सुत्तुसुं नकल, अले न्हि-
च्छि न्हिच्छि पिति पिति उखें थुखें फाना जुल ।

छमह मचाया सः—यो बज्ये बजि धया !

मिसाया सः—आसे, आसे, मल्योनि । ख्वानिं सिला वा ।

[हिटि हाःगु व घःघीया सलं मेगु सः ताय् मदै वनी]

त्यासेमस्या सः—गुलि बढय् जू का व ।

मेमह त्यासेमस्या सः—सु खया छाय् कम ज्वीले सा ।

त्यासेमस्या सः—बी, बेश्या विश्यत ।

मेमह त्यासेमस्या सः—वेश्यां स्वेबले फुक्कं वेश्या का ।

त्यासेमस्या सः—सं छपु दत्तले पुया छ्वे जिं ।

मेमह त्यासेमस्या सः—का थ्यू सा ।

[घः घी ग्वारागिरिं त्गु सः वइ । उखें थुखें इयाः खापा

चाःगु, 'हय् हय् हय्' धाःगु व स्वाहानें दुर्र क्वहां
वंगु ताय् दै ।]

मिजंया सः—अय् अय् अय्, उलि जाबा खय् न ।

मिसाया सः—अय् सिल्चा !

—वि अथे नं त्वाय् ला ।

—क्वबय् च्वंगु हिटी नं, सुं वै मखु सुं वै मखु,
अथे नं.....

—तेसिं कि मेसिं योय्ला का । थः थः जुयाः नं ।

—मिखाप्वा चासां निसें ख्वा स्वेमाःपिनं क-क !

त्यासेमस्या सः—मचा अरिंचा, नय् नय् धकाः हालाः
निलः छपुनि यंके धयां व धाः थ्व धाः मदुका, गबलें
सीम्वाम थें ।

मेमह त्यासेमस्या सः—छं मधाःका ।

मेपिनि सः—आः म्वालका, म्वाल का ।

[घः संगु, लः फःगु, हिटी हाःगु ताय् दर्याच्वनी ।]

मिसाया सः—जि न्हापां हे धैगु खः । हीटि मयो मयो
धकाः । जिके ला लिज्ञा दु सका ले । उलिमछि दां
फुकाः हिटि तल । छपला पिने वना कयां गाःगु
धयाः । आ स्व, सुथय् दंसां निसें दोया नां न्यनेगु
ला गन गन, व वेश्या, थ्व वेश्या ।

मेमह मिसाया सः—हला, का, पीत । भी नकतिनि बिया
हःबले, भी फुक्क त्वाःछींया व हे लाछी च्वंगु छपु
हिटी लः काय्गु मखुला का ।

मिसाया सः—व हे ला धैगु । थ्व हे प्रजातन्त्र वसिलि मखा
चुकपत्ति हिटि वोगु । अबले छु, सुं छसः हाले
माःला, त्वाय् माःला । सुथसिया तोप तसां निसें
लाछी दंक मिस्त मुनि, घः मुनि । सहलह दय्काः
लः काय्ः, ख्याः याय्, वने । थौं जुलं, निमहसिया
लुखा कस्सं हिटि दतं नं, थ्व नच्चा नच्चितय् स्व
उमहं वेश्या, थुमहं वेश्या ।

[त्यासेम मिसा छमह दुहाँवई ।]

त्यासेम मिसा—छु ताल त्या छि । सेखं चा अपायसकं । सुथं
निसें इयाः-भी चाय्का ।...सना याना दी जिल
ला ? कालः हय् ला ?

त्याय्महम मनू—हचि ।

[व त्यासेम मिसां भचा थःगु तुति फांगया दुने व
मिजंया तुतियाथाय् छ्वयाः क्वाकेत सनी । अले
इयाः भतीचा फय् दुहां मवइकथं ती, अले हानं पिहाँ

वनी ।]

मिसाया सः—जित, जक छु धाः वया । चानं न्हिनं पायन्ट
गुत, कमिच गुत । जि जक गन कयाः सुया बीगु ।
ह्येकः वने मज्यू, खू वने मज्यू । कमयू याना हचि
रे, अले पयू रे । फित मखा कमयू यायू फुपिसं,
कमयू याइपिनि मस्तेसैं । छन्त सुनां कमयू
याना है ?

ल्यायूम्हचाया सः—धाःसा अथे जक धाइ । अयूसा छु,
नांगां च्वं धयाला रे ?

मिसाया सः—छु लेसा, तस्सकं मधायकं चित्त बुभयू जूगु
मखु । जिला छु उसिमसि हे धाइका । जि जक लाकू-
हिकू ताना ब्यू धैला ? अथेवनं नं हायूके धैगु
त्यःला ? छिमि अबुया कमाइ मडु, छं कमाइ मडु ।
आ छुया धयाले छं ?

[व ल्यायूम्हम मनू अथे दनेत स्वै, अले छत्थं ग्वारा
तुलेतवं स्वै । तर रुमालयू न्हि कयाः अथे तुं च्वनी । ल्यासेम
आम्खोरा ज्वना दुहां वइ । व मिजनं पयूदानी छपा ल्हातीं
फयाः दोपा ल्हातीं बुरुशं वा ब्वी, ख्वा सिली, व मिसाया
गाबलं ख्वाः हुइ ।]

ल्यासेम मिसा—छितः छुं धाल्ला मां नं ? जि ला सत्ते घौछि
हे च्वने मास्ति मवो । थ्व जक न्यंकी, व जक न्यंकी
धैगु हे मडु ।

ल्यायूम्हम मनू—छ्ये जूसा भचा याउंक च्वने दैला धैगु
मती वइ.....

ल्यासेम मिसा—भाजायात स्वीटर फिका तःसा सकाः धकाः
म्हगः रांकाजीं धालं न्याना है ब्यू रे पाजु जुया
च्वनाः, करपिनि पाजुपिसं लं जुं जुं ब्यू, छिमि
जुलं छुं हे बी म्वाका धकाः काः व नानी धैम्हस्यां
न्यंकूगु । व मचायात उखुन्हु ब्याहा याः धकाः भाइ-
चां लं सुयाः फिका हलं अमिसं धैगु अथे थथे धकाः
हे न्यंकू धैगु मडुका । कि थःपिसं बी फयूकेमा ।
दच्छिया क्जु लं बियाः पार याइपिं नं...

ल्यायूम्हम मनू—म्वालका सुम्क च्वं ।

ल्यासेम मिसा—छि ला म्वाल धयां पार, छ्ये च्वने माःसा
सका... ।

ल्यायूम्हम मनू—छु या धया ले आः ?

ल्यासेम मिसा—क्वाति भपीगु ला ?

ल्यायूम्हम मनू—त्वने हचि ।

छन्हु सुथयू]

[व मिसा पिहाँ वनी ।]

मिसाया सः—हाला च्वने मते हुं, प्यंका पींका छ्वे जि ।
पसः वना वा, जाथ्वी ल्यइन ।

ल्यायूम्हम मनू—क्येचित छ्व रे ।

मिसाया सः—उलि हे मखा धायू सइ छिपिं मांयात जोतयू
या, क्येयात जोतयू या, मजां च्वं, नः ।

ल्यायूम्हम मनू—थथे गुक्क गथे वनेगु ले, चिकु मजूला
जिमि ?

मिसाया सः—का वनेगुलाः कि मवनेगु ? कमयू याइमस्या सन्तान
जुयाः जन्मयू ज्वी माःका अले पुने दइका बांलाक ।

मिसा मचाया सः—थौं बुधवार यःमा, संघयू जाकि नं का
वने मानि ।

मिसाया सः—थ्यबा हे मडु, छु काः वनी ।

[बाज्योति वंम्ह मिसा दुहां वइ । तप्यंक वनी । खापा
चायूकाः दुहां वनी । चाया त्यपः, कसि, लीया थल बल
खात्राक खुत्रक खनेदया च्वनी । टीन निग, ज्वनाः व मिसा
पिहां वइ, खापा ती, खगः र्वै ।

बाज्यो वंम्ह मिसा—जाकि विल धाःगु । थ्यबा मवोनिला
छं ?

ल्यायूम्हम मनू—खं ल्हाइगु नं, संल्हू कन्हयू तिति, थ्यबा
थौं बीला ?

बाज्योवंम्ह मिसा—कन्हयू सकस्यां नखः जुयाः न्हापां
विलला धकाः न्यनागु का ।

[टीन ज्वनाः तुं पिहां वनी ।]

मिसाया सः—का जिके जम्मा हे भिकीं दां दनि, थुलिया निं
कै हचि ।

मिसामचाया सः—ध्यो-चिकं धाःगु तताजुं ।

मिसाया सः—म्हगः बहनीतिति उलिमछिं तया बियागु ।
गुलि जक तयाः नका धाल धा रे ! गुलि बिल, उलि
ठीक्क । छहानी ध्यो, कूछि चिकं न्यानागु लच्छि
मडुनि, फुके धुकल । अथे यानां नं छैं छें ज्वीला ?
थःपिसं नं छकः बिचाः यायू माःनि । थथे खर्च
यानाः सना ज्वीत गन काः वनेगु । याकःचिगु
कमाइ, भिम भिछम जहानया नयूमाः । छुं छुं हे
थथे धैगु मडु, यःमिस्या यथे...

मिजंया सः—मुखिया साहेब, मुखिया साहेब !

मिसाया सः—अन सु ?

मिजंया सः—दीला थैं ?

[स्वाहाने थहां वोगु ताय् दै । त्याय्महचाम् मनू छम्ह
दुहां वइ ।]

व मनू—नमस्ते !

त्याय्महम मनू—नमस्ते !

व मनू—महसुख महुला थै ?

त्याय्महम मनू—अं, छाया गन वना वैगु ?

व मनू—सुब्बा साहेबं छकः छितः थर्थे भासँ धाःगु का ।
कन्हय् संक्रान्तिया छु छु याय्गु हँ, छितः थर्थे हे
व्वना हचि धाःगु ।

त्याय्महम मनू—जि धाःसा तरसकं हे सेखं चायान्वन ।

व मनू—छु धाय् ले ? फुक्क बन्दोबस्त आ सुथे हे याना तै
तय् माः धकाः सुब्बानी साहेब हाला च्वना दिल ।

त्याय्महम मनू—छु धाय्, छु धाय्, ग्व स्वे...वेका, वेका का ।

व मनू—अय्सा जिं अथे हे धैबीका न्हां ? नमस्ते !

त्याय्महम मनू—नमस्ते ।

[व दनी मोजा न्हाइ, गात्वइ, लं कोकाइ, कोट खने
दै, लं फी, सुब्बा न्हाई, त्यासेम मिसा दुहां वइ ।]

त्यासेम मिसा—थौं छकः पिहां मवनां छु ज्वीगु दुथेका ।
थपाय्सकं खसु कहां वैच्वन । अपाय्सकं सेखं चा ।
चच्छि न्हाय् बन्द जुयाः दने मफु ।

त्याय्महम मनू—पिहां मवनां छु याय्... ..

[व मिसां हःगु बार्चा म्हुत्वी दिकाः त्वनी ।]

त्यासेम मिसा—मस्तयत् आखः छगः नं व्वंकुगु मखय् धुंकल ।
सुथय् छकः घौछि थःलिक तयाः व्वंका दीसा मज्युगु
ला व ! अन भाइचिया काय्पिं गुलि सय् धुंकल ।

त्याय्महम मनू—छु छु का, छु जक निं याय्गु !

[मिसा पिहां वनी, हानं दुहा वइ ।]

त्यासेम मिसा—छु सुब्बां सतके हःगु ला ? ज्यःना छप्येनिं
यानाः पिहां भाःसा सकाः । कन्हय् संक्रान्ति वया छु
छु याइगु थै, गबलेती दुहां भाइगु, आसेनि मचा ।
जा निगःचानिं थुया बी ।

त्याय्महम मनू—म्वाल थर्थे वे, म्हां मफु धकाः धया वे ।

त्यासेम मिसा—गज्योम त्या, न्हाचःतु मफु, वे मखु धकाः
धै छवसा मज्युगुला व । न्हिच्छि जोतय् जुयाः थौं
विदा खुन्हु छन्हु नं छ्ये च्वने महुगु, छिगु थै...

त्याय्महम मनू—खः खः !

[मिसा पिहां तुं वनी । वया हाक्किाः वइ नित्थु, स्वत्थु,
प्यत्थु । न्हि वइ, रुमालय् न्हि काइ, ख्वबि हुइ । कोट
मपयुसें गांन्यया अर्थे फेतुइ । दनी, इयालं क्कः पिने
खइ । पुतु पयनी, लं तोतेत सनी]

छम्ह मचाया सः—खः जिं दाय् बी जिं !

मेम्ह मचाया सः—यःमा खंला वं ।

छम्ह मचाया सः—खः हँ थःमं यानाः ।

[इपिं त्वाःगु, ख्वःगु सः ताय् दै, व जुरुक्क दनी,
पिहां वनी ।]

त्याय्महम मनूया सः—सुथे दसां निसै कचकच कचकच ।
आखः छगः व्वने माःगु मखु, नल, त्वात । खुं जुयाः
भाते जुयाः नैपिं, हँ पिहां हँ...

[मस्त ख्वगु छकलं टप्प दी । व दुहां वइ, मस्त छकलं हानं
ख्वइ । वया लंया पुतु ची । कोटं फी, लाकां न्हाई,
पिहां वनी । तमं लुखा त्यूगु, स्वाहाने कहां वंगु
ताय् दै धकि कहां वयाः दश्य त्युत्युं वनी ।]

मृत्युञ्जय

थः रतन
 थः अंचल-धन
 थः प्राणया नं प्राण
 निष्प्राण व उष्ण जुयाः
 'मां नाप तैज्जु मयाना,
 थः प्रतिम्बिम्ब थः पुत्रया नेत्र बिन्दुइ
 स्वये मदया उन्मेषं याना,
 हीरा, जुजु, पुता धाधां
 न्वाये मदया,
 'छं काय् सित धाःगु न्यना'
 स्वस्थ-प्रज्ञा तना
 जूम्ह उन्मत्त-मना
 कृशकायी कृशा गौतमी
 हाहां ले वनाच्वन—
 'प्रिय रतन
 'प्रिय नयन
 'निश्चल छाया थय् तन ?
 'जिम्ह प्राण-धन !
 'छाय् छ उष्ण ?
 'हृदय अवलम्बन
 'बाबु ! अः बाबु !!
 'म्हुतु वां खा,
 'छि मत्य, बाबु ! -आमथे वाक्कू !'
 वयागु स्व स्तनं—
 स्व-शिशु-पियूष
 तिकितिकि वाना
 अंचल प्यात ।
 खपागु स्तनं
 वात वात बे—
 वयागु नयन-नीर नाप नापं !
 वया जीवन जः
 मौन जूगुलिं
 'अमां !' धक्का मधाःगुलिं
 'मां' धायेकेत
 थः आत्मजःयात धयाच्वन—
 'बाबू ! ओ बाबू ! बाबू !'

मृत्युञ्जय]

—श्री जीवन

वयात, मचाया मांयात मचां
 मृत स्वया नं दुर्भागी
 वियोग विरहया अथाह भागी
 याना वन वया तनयं !
 उकिं,
 व दरिद्र-कुलीन
 सावत्थि वासी
 काय्या मां जुया जूम्ह सुखी, भाग्यवती,
 जूगु विधिं शिशु वियोगी
 कृशकायी किसानगौतमी
 ख्वख्वं गौतमया न्होने थ्यन—
 वं धाल—
 'हे महाप्राण,
 व्यू थ्व जिम्ह—
 तनययात प्राण-दान
 हे उत्तम भिषग
 व्यू जित, पुत्र-संजीवन !
 हे त्रिलोचन !
 जिम्ह रतन
 विना, थ्व हृदय-नयन—
 थ्व हृदय स्पन्दन
 थ्व स्वासया पवन
 थ्व प्रशान्त सागरसम अथाह दुखित जीवन
 हे श्रेष्ठ, जित-जिन !
 केवल क्षण नं
 मय् मय् जित तन धारण !.
 ति 'जित नं मरण,
 व्यू शरण दाता दुखीयात शरण !'
 प्रज्ञानिधि, करुणाया धनी
 सत्य-ले यनेगुली चतुर नरमणिं
 करुणा-प्रावित
 सरस, सत्य, सरल वाणीं धाल—
 'ख्वया ?
 'ख्वये म्वाः, जि छंम्ह काय् म्वाका बी !'
 नारी,
 गुगु गृहे सुं मृत्युं मयंनि,

ख्वयापारा

1000

उगु गृहे वना,
 सुनां सुयागुं मृत्यु वियोग विरहपाः मफःनि
 वयागु ल्हातं,
 म्हासु म्हासु धागु तू भति
 छं गामे वना
 जित थन फवना हति ।
 छं छंगु वास
 थ्व हे धका मती ति !”
 व पुत्र-शोकी रक्ताभ-नेत्री
 व आत्म-संतप्री
 थ्व आश्वासनं व प्रसन्नं
 स्वच्छ सचेतनी जुल,
 अयूनं,
 विरहानलं
 ज्ञा फुकं तंम्ह
 किसानगोतमीं गृह-गृहे वना
 नर व नारीपित सःता,
 नर-नारीयाके नारी भिक्षा फवन—
 थःम्ह सुत,
 थःम्ह शिशु मृत सुत
 थःम्ह छम्ह मात्र पुत्र
 म्वाकेत तू फवन—
 तर वया छें नं सुं मनु सी धुंकल !
 हा व नं मरण-विरही जुइ धुंकल !
 गुलि वाष्प स्वलिख नेत्रं नारीपिसं
 पति विरहया व्यथा प्वंकल,
 गुलिसिनं मातृ-पितृ विरह
 हिहिललं न्यंकल ।
 जि नं ख्वये धुन,
 जि गुलि ख्वया,
 गोन्हु ख्वया,
 तर ख्वयां चाःगु हे मखन ?
 व्यथा नं वियोगी सुत नापं सित,
 तर जिम्ह सुत लिहां मवः,
 छ—नं, छ नं,
 सखे, छ नं पुत्र-वियोग विरहं ख्वया !
 छाया ख्वया ?
 गुलि ख्वये ?

मखंक, लाभ हानि
 शतशत वर्षया जीवन नं हानि !
 छं खंकि,
 खनी !
 न थ्व ग्रामया धर्म खः,

वयाके तुं न्यन ?
 व पुरी,
 छखा, छखा छें हे
 अजागु तू मदु,
 दइ नं गनं ?
 अले,
 ‘सकलें सीमाः,
 म्वाःपिं सी,
 वया मने वन ।
 वं थुल,
 भति भति थुल
 हानं चाहिल
 भति बांलाक थुल
 थुल,
 अले व बुलुहुं फःहिल,
 जेतवने वन ।
 तापाकं निसें
 खने दसें निसें
 खन वं—
 मुसुहुं न्द्युगु गौतम बुद्ध !
 अले धाल, मधूर स्वरं
 ‘गो तू दत ?
 गो छं मृत सुत ?’
 ‘करुणा मय,
 जित करुणा तथा शरण व्यू,
 जि जिम्ह थःम्ह सुत,
 अन्तर स्थले
 हृदय-अंचले तथा,
 विरहानल नं अले सित,
 उर जल व्याकं सुत !’
 सुगतं धाल—
 ‘हे प्राणी,
 हे नारी !

न थ्व निगमया हे नियम खः,
 न थ्व छगू कूलया विधान खः,
 सारा सुर नरया
 लोकया
 थ्व धर्म खः ।’

पूजा

[श्री माधवमान श्रेष्ठ]

“पूजा” धायेवं हे भीसं थुइके फु कि थ्व छगू आराधना वा साधना खः । सुं गुम्हेसित अथवा छुं चीजयात सम्मानित आदर यायेगुया सूचक खः—‘पूजा ।’ संसारे व्याक्क मनूतयेगु पूजा निगू अप्पो स्वंगू श्रेणी व्वथये फइमखु । गथे आस्तिक व नास्तिक । सुनां पूजा यायेगुली श्रद्धा तइ वइत आस्तिक व थुकिया विरुद्ध सुनां श्रद्धा तइ मखु वइत नास्तिक धाइ । पूजा तःगुमक्कि प्रकारयागु दु । विभिन्न धर्मावलम्बितये थःथःगु नियमानुसार पूजा यायेगु चलन दु । आपासिया धापू दु कि ‘पूजा’ छगू निस्वार्थ भावनाया विधि खः, तर वास्तवे थ्व स्वार्थया छेँ खः । छायधाःसा सुयातं पूजा यायेगुया मतलब हे खः, वयात खुसी यायेगु । अले वयात खुसी यायेगुया मतलब खः वं थःत येकेगु । बस, अले थःथःगु वरदान पवनेगु । थुकिं थ्व हे स्पष्ट सीदत सुं गुम्हेसित पूजा यायेगु छाय् ? थःत नं वं पूजा थ या धका आन्तरिक अभिलाषा यायेगु । शायद धर्मया सृष्टिया छगू कारण थ्व नं जुइ फु । मेगु आत्मशुद्धि व त्यासा पुलेया निमित्त नं जुइ ।

संसारे प्रचलित धर्म खासयाना ९ गू दु । गथे :— (१) हिन्दु (२) बौद्ध (३) क्रिश्चियन (४) यहुदि (५) मुसलिम् (६) फन्फुसियन (७) सिन्तो (८) एनिमिष्ट (९) फेटिष्ट । थथे तःगु प्रकारया धर्म दया नं प्रत्येक धर्म हानं उपासना यायेगुया भिन्नता नं यक्कं दु । गुलिं खां जाकि, नैवेद्यं पूजा यायेगु; गुलिं यज्ञ यज्ञादि याना; गुलिं शारिरीक कष्ट याना; गुलिं जप-तप याना पूजा यायेगु आदि । तर सर्वोत्तम धर्म व विधि गुगु खः उकी फुक्कसियां मतभेद दु, चाहे अन्ते लक्ष छगू हे थ जु । अयजूगुलिं प्रारंभिक सर्वोच्च धर्म गुगु खः लुइकेत थाकु । तर यदि भीसं फुक्कसियां मतैक्य जुइगु पूजा लुइके फतधाःसा जा उकियात हे मतभेद हीनगु पूजा खः धयां छुं अत्युक्ति जुइ मखु । छायधाःसा मतैक्य उकी प्याहां वयेफु गुगु फुक्कसितं आवश्यक जूर फुक्कसियां माने यायेत वाध्य जुइमा । तर मतैक्य जुइ छुकी ? कि त नयेगुली जुइ, कित त्वनेगुली, कित पुनेगुली जुइ फु । अयजूसा वसः, नसा व त्वसायात पूजा यायेमाल । थथे यायेत नं कचा-मचा आपा दत अले हानं सर्वप्रधान छुकीयात यायेगु व नं समस्या वल । अयजूगुलिं थ्व स्वंगूया हा छु खः व विचाः याये माली । भी नयेगु नसा पृथ्वीले जुइ, पुनेगु वसः दयेकेगु चीज नं

पृथ्वी बी, त्वनेगु त्वसा नं पृथ्वीले हे मौजुद दु । उकिं भीसं पृथ्वीयात पूजा याये योग्य जुल । अँ, पृथ्वीले भीत सुनां हल ? अले सुनां लालन पालन याना थुकी च्वने बहः याना बिल ? छगू हे जक लिसः वइ मामं । बस् बल्ल लुल का । मां ! स्वयंबले सिर्फं छगः आखः, तर विशाल पृथ्वीया सिबे नं थुकिया क्षेत्र तःधं ।

मामं भीत भिला तक अतिकष्ट नया प्वाथे तया व्वलंकल । उगु बखते भीत दुख जुइ धका थःत यःगु पाउँ, पालु आदि छुं मनसैं भीत बचे याना तल । प्वाथं प्याहां वये धुंका नं थः हीयात दुख परिणत याना भीत त्वंकल । हानं भतिचा हे थाकु व घःमचासैं खि-च्व कया व्वलंकल । मामं भीत मुलेतया लुकुं छिना प्रेमपूर्वक थःगु भाय् स्यन, गुगु भाय् नं याना भीके संसारयागु परिस्थिति अध्ययन यायेगु शक्ति दत, गुकियाना भी सर्वश्रेष्ठ प्राणी जुइ फत । यदि भीत मामं भाय् मस्यंगु जूसा न त भी खँ ल्हायेसइ, न त भीके विवेक हे दइ । अले भी व प्यपां चूपिं जनावरे छुं फरक जुइ मखु । मामं थःगु जीवन भर भीगु दुखे दुख ताया, भीगु सुखे सुख भापाना च्वनी, बरु सदां भीगु सुभ चिते याना नं च्वनी । गुगुया प्रशंसा थ्व चीकूगु भ्वते कलमं कोरे यानां साध्य मजू । उकिं भी मांया ऋणी खः, व त्यासा पुलेयानिति भीसं दकसिवे न्हापां मांयात पूजा यायेमा । मांया प्रतिनिधि स्वरूप मां भाय्यात पूजा यायेमा । संसारे गुलि राष्ट्रत सभ्य व शिक्षित कहले जू, इपिं फुक्क मांभाय्यागु सेवाया प्रतापं खः । छायधाःसा इमिसं भाय् स्यंसां निसैं मां भाषाय् हे शिक्षा ग्रहण यायेखन । थुकिं भीसं ठोकेयाना धाये फु कि गनथाय् तक सुरुं निसैं उच्च से उच्च शिक्षा तक नं मांभासं नं बीगु ज्या जुइ मखु अनथाय् तक व देश गबलें हे याकनं सभ्य व शिक्षित जुइ फइ मखु । थुजागु मां भाय्यात महत्व व वास्ता मतसैं ‘व भीगु भाय् ल्हाय् हे मसः मस्यू, बांमलां धका ह्यवाय् चवाय् याइपिं आ नलभुइ खि-फाइपिं जक मखु मातृद्रोही नं खः । मेगु ला छु, पशु पंक्षि नापं थः मां भाय्यात गुलि प्यार या, व खँ भीगु न्हाने हे दु । क्वखं थः मां भाय् अनुसार का ! क्वा ! याइ, चखुंचां चिर् चिर् हालि तर न क्वखं चखुंचिया भाय् बांला धका अनुकरण या; न चखुंचां क्वःयागु भाय्या । अथे हे मेमेपि

पशुपक्षिं नं थ मांभाय्यात प्रधानता व्यू धासेंलि भी ला मनूत, भीसं भन गुलि प्रमुख स्थान बी माली ! तर थुकिया मतलव थव मखु कि भीसं मांभाय् बाहेक मेगु भाय् स्थने हे मज्यू । खः व भाय्यात नं स्यना कायेमा, गुगु भाषाय् शिक्षा-दिक्षाया दुकू दु, गुगु ऐतिहासिक प्रसिद्ध खः । तर दकसिबे न्हापो थःगु मांभाषाय् निं पोस्त जुइमा, अलेतिति मेमे थाय् वनेगुः बांला ।

व्यक्तिगत मांभाय् ला थुलि महत्व दु धासेंलि राष्ट्र रूपी प्राचीन मां भाय्या महत्व गुलि दइ ? गुगु भाषाय् उगु देशया संस्कृति दु, कला दु, हानं गुगु सजीव भाय् खः, व भाय्यात विकाशोन्नति यायेगु व देशया प्रत्येक नागरिकया कर्तव्यं जक मखु धर्म नं खः । व भाय्या उत्थान व प्रचार हे व देशया न्हाय् खः । यदि अजागु सुसंस्कृतं बिलिबिलि जाःगु प्राचीन भाय्यात सुनानं ववफायेत स्वत अथे हे वा विकाशो-न्नती न्ह्यपँ वल धाःसा वयात भकुंग्वारा थ्वायेथें थ्वाना न्ह्यचीका छ्वयेमाः । उकिया निति संघर्ष यायेमा । बरु आवश्यक परे जू वल धाःसा थःगु जीवनया व्वागु हि तक नं बलिदान बीत लिफः स्वये मज्यू नत्रसा इपिं मांया मस्त जुया जन्मे जूगु ला खालि पृथ्वीयात भार जक खः ।

थःगु प्राचीन राष्ट्र रूपी मांया भाय्यात पूजा यायेगु खसा गुगूं मूर्ति पूजार्थे छ्कू भोंते ' मां भाय् ' धका च्वया न्हिन्हि उकियात सिन्हः, खां, जाकि, नैवद्य आदि नं पूजा यायेगु आवश्यकता मदु चाहे नास्तिक हे थधा । बरु उकिया सत्ता मां भाय्या सफू, पत्र-पत्रिका आदि न्याना स्वयेगु, फुसा थमं नं लेखत च्वया दीगु आदि याना मां भाय्या दुकू जायेकेगु मां भाय्यात पूजा यायेगु खः । मां भाय्यात पूजा यायेगु मांयात पूजा यायेगु खः । साहित्य सम्मेलन रूपी पूजा कोठाय् थःगु रचना वा फुगु चागु सहयोग रूपी पूजाभः मांया पूजाहारीतयेत बिया भः भः धायेकेगु मांयात ङाय-पीगु खः । गुगु पूजा कोठाय् कि मचां निसें वृद्धं तकं नुगः चायका व्वति काये दु । गन थजात कजातया भेद भाव मदु, न त मिजं मिसाया हे भिन्नता, न छुं प्रकृतिया विरोध दु । सकलें छ्गू हे समान, सकलें छ्गू हे वातावरणे । हानं मांया सपूत पूजाहारीतयेगु जन्म जयन्ति माने यायेगु, सांस्कृतिक दिवस माने यायेगु व उकिया निति प्रोत्साहन बीगु नं मां-यात पूजा यायेगु खः । थुकथं राष्ट्ररूपी मांया सजीव भाय्या विकाशोन्नति यायेगु मानव मात्रया प्रारम्भिक मतेकय पूजा मध्ये छ्गू खः ।

जिर्णार्शिफ

[श्री दूर्गालाल]

भिभांदं अन, नुगः मञ्जिक
हिकुलं शब्दं हृद्-कूं थ्वेक
याकःमि स्व रे अनुताप कया
च्वंच्वन सतिका वंगु खँ जक !
अति व्याकुलतां विहंग छ्मह स्व,
भुना वेदनां खवल सः सुक,
वया सहचरी तरु-पल्लव नं
सम दुःखं च्वन भुगुं व्याक्क ।
पँत्तु पना गुलि 'छ्वे मखु' धालं
सँ-प्वः ज्वना नं तं तं म्वेका

छुच्चा प्रकृति 'म्हा जि' धाय्क नं
वसन्त यंकल थौं लुत्तु लुया ।
भुखाय् व्वःगु स्वो प्रलयबले थें
आशा-छेँ थौं अभिनवगु वया
विरही विचरा गथ्य च्वंच्वन थें
भग्नाशां जक चा-न्हि तोपुया ?
मनू जुया नं मर्म कतःया
खंकं भ्याः हे करुणा मदुम्ह,
कठोर हृदयी विकासया कं,
आसे छन्त, सी नं मफुम्ह !

—*—

सम्पादकीय

न्हूगु स्तम्भ

‘न न्याः वा मगाः’ जुइगु जिमित मयः । यथाशक्ति ज्या हे यानावं वनेगु जिमित यः । उकिं ज्या हे यानावं वनेगु स्वयेव न्हून्हूगु क्षत्रे नं पलाः तये हे माली, यद्यपि जि-मिसं स्यू, न्हागुं न्हूगु ज्या छुइगु वगू खँ, पुवंका वयनेगु मेगु खँ । अम्भ थौं ज्या छुना कन्हे सिधइगु ज्या स्वया, लांलाया प्रयत्नं लिपा कन्हु सिधइगु ज्या छुइगु स्वया, दँ दँ कुतः याना कन्हु सिधइगु ज्या छुइगु स्वया अजागु प्रकारया न्हूगु ज्या छुना यंकेगुली आपालं विचाः यायेमाः, गुगु ज्याया अन्त छुइ धुनेवं छुं निर्दिष्ट समये वा वयागु सम्पन्नताय् मखु, थःगु हे शक्तिया असमर्थताय् वा उक्तिया अनावश्यकताय् हे निति जुइगु खः । वास्तवे पत्रिकाय् न्हूगु स्तम्भ छुइगु वा चायेकेगु नं थुजागु हे ज्या खः । अयनं ‘मचाखाचा’ स्तम्भ बन्द जूगु-लिं हानं थौंकन्हे भौगु भाषाय् च्वयेगु उत्साह बाः वया च्वंगु स्वया थ्व ज्या जुइगु आवश्यकता खन, अले हे न्हूगु स्तम्भ चायेके ल्यनाः ।

थ्व न्हूगु स्तम्भ उजागु रचना प्रकाशनार्थ खः, गुगु वा-स्तवे च्वमिया प्रथम-प्रयास अर्थात् च्वज्याय् न्हापांगु छयूगु पलाः जुइ, हानं व ‘प्रथम-प्रयास’ स्तम्भया स्वदृष्टि प्रकाशनीय जुइ । ‘प्रथम-प्रयास’ या शाब्दिक अर्थ थन प्रथम च्वःगु रच-ना जुइवं प्रकाशित याइगु मखु, अपितु च्वच्चं वंगु वा प्रथम-वार च्वःगु हे रचना दके न्हापां टाइपया रूपे पत्रिकाय् प्रका-शित जुया च्वंगु जुइ, अर्थात् प्रयासया प्रथम सफलता खः ।

थुकिं लय् क्कम्ह क्कम्ह व्यक्तियात उत्साहित यायेगु ज्या जुइ । रचना पति पति हाकःगु जुइव निम्ह खम्ह नं जुइ फु । प्रथम थःगु रचना प्रकाशित जुइबले गुलि उत्साह नुगले भय् मय् मभय् बिया वइगु खः, गुलि मन प्रसन्न जुइगु खः, व थौंया प्रतिस्थित साहित्यिक व लेखकपिसं नं अनुभव बांलाक याः जुइ । थःगु प्रथम प्रकाशित रचना, थःगु प्रथम रचना नापं प्रकाशित जुया च्वंगु नाँ निको-खको-प्यको मब्बं पिं शायद हे सुं लेखक दइ ! अयनं छुयाये, सम्पादकया ल्हातं गुलिसित लाख इच्छा दया नं रचना प्रकाशित याये छु न छुं कारणं मन्निना उत्साहित याये मफइ च्वनीगु । आः उपेक्षाकृत रूपं त्रुटिपूर्णसां ‘प्रथम-प्रयास’ स्तम्भ जुइव रचना क्कापे याये

छिनी । दके ला थुकिं च्वयेगु इच्छा दुपित शुर थहाँ वइ । अले नीगू लाख नेवा जातिया पाखें लय् क्कम्ह निम्ह प्रथम प्रयासे सफलता प्राप्त याइपिं पिहाँ मवइ ला धयार्थे थौं जि-मित आशंका ला भ्याः हे मदु, तर अयनं थुक्तिया सफलता स्कूलया अध्यापकपिनिगु, प्रतिस्थित लेखक—लेखिकापिनिगु न्हू लेखकपित बीगु हःपाले सहायता व सहयोगे निर्भर जुया च्वंगु दु । ‘जि नं लेख च्वये मास्ते वः तर च्वयेगु गय्’ धाइपिं कम मदु । वेकःपित अध्यापकपिसं प्रतिस्थित लेखक-पिसं हे मखा हःपा बी ? अले लेखक-लेखिका रूपे न्ह्यचिला थ्व स्तम्भे प्रकाशनार्थ लेख छवया हया दीपिके जिमिगु विशे-ष इनाप दु, थ्व स्तम्भया आवश्यकता वा उपयोगिकता पाखे नं मिखा व्वया थःगु वास्तविक नामं हे रचनाय् बिया दिसं । कल्पित नाँ वा उपनाँ अथवा संक्षेप नाँया हे दुली दुने भौमचार्ये च्वना साहित्ये जागु क्षत्रे थःगु आत्माभिव्यक्ति च्वसाया माध्यमं श्री गणेशयाना दीमत्य । क्काय्कि थुक्तिया थन आवश्यकता भ्याः हे मदु । आपा भति त्रुटि दइगु रचना क्कापे यायेत थ्व स्तम्भ चायेकेगु खः । बरु थःगु रचना छवया हया दीबले सम्पादकया नामे पत्र, थःगु नाँ व ठिकाना बीगु, रचना भोते क्खे पाखे जक निखेर नं सि तोता च्वया दीगु निर्धारित जुया च्वंगु नियम पालनं अतिरिक्त खामे व लेखे च्वे अन्दर लाइन तथा (आःथर्थेयात) ‘प्रथम-प्रयास’ धका च्वया दीगु नं याना दिसं ।

थ्व स्तम्भया नाँ ‘न्हापांगु पलाः,’ ‘साहित्य क्षत्रे ताय्-तुति,’ ‘लेखक-जीवनया क, ख, ग,’ ‘माँयात साहित्यया किसली’ वा ‘साहित्य-किसली’ अथवा ‘किसली’ जक हे, ‘च्वज्या-या नितिं ग्वे-दाँ,’ ‘साहित्य साधनाय् नसला,’ ‘प्रथम-प्रयास,’ ‘प्रथम-चुलि’ आदि अनेक नाँ मध्ये थन ‘प्रथम-प्रयास’ यात आः थन प्रयोग याःसां निर्णयपूर्व सुम्भावयानिं स्वागत याना च्वना । सकसिगु सुम्भावया स्वागत दु !

जिमित विश्वासपूर्ण आशा दु, थ्व स्तम्भ पाठकपित प्रिय जुइ, नेपाल भाषा भाषीपित लाभप्रद सिद्ध जुइ, अले लेखक-वृद्ध यायेगुली बरदान !

—०—

लुम्बिनी श्री ५ महाराजाधिराजया सवारि

लुम्बिनी १९ फरवरी । थौं श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्रवीर विक्रम शाह देव थन तथागतया जन्म भूमि लुम्बिनी बिज्याना सरकारया पाखें निर्माण जुयावं च्वंगु मंदिर, धर्मशाला, रेस्ट हाउस, लँ आदिया निरीक्षण, ताफूया उद्घाटन, महामाया देवी व सिद्धार्थया एवं भगवान बुद्धया पूजा याना बिज्यागु ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक महत्वपूर्ण शुभ-कार्यत बांलाक सम्पन्न जुल ।

श्री ५ महाराजाधिराज लुम्बिनी बिज्याइगु निश्चय जुसैं निसैं विभिन्न थासं लुम्बिनी मनुत मुं वल । सरकारी स्वागत समितिया पाखें निर्मित राष्ट्रीय झण्डा फर फरे जुया च्वंगु ध्वाखां अतिरिक्त, बौद्ध-झण्डां हे जक प्यखें स्वःगु प्यदुवा लुखाया तःधंगु ध्वाखा, स्थानीय प्रजापरिषद् शाखाया पाखें, लुम्बिनी हे ज्या यायेत नेपालं वया च्वंपि सिकःमि व दकःमितये थःथःगु नेपाःयागु संस्थाया पाखें, स्थानीय लुम्बिनी बुद्ध विद्यालयया पाखें एवं विभिन्न पार्टी व संघया पाखें निर्मित जूगु ध्वाखां लुम्बिनी उपवन झक धया च्वन ।

१९ फरवरी निहनेसिया १ बजेती निसैं द्रलंद्र मनुतयेगु भीड़ जुल । तर सकल ग्रामीण एवं शहरया नर-नारीपिं धार्थ्ये हे अनुशासित जुया लँया जः खः फेतुना, दना श्री ५ महाराजाधिराजया दर्शनया प्रतीक्षाय् च्वं च्वन । अले २ बजेती जुसैंलि जय घोषं लुम्बिनी उपवन गुंजे जुल । श्री ५ महाराजाधिराज जीप गाड़ी च्वना सवारि जुया बिज्यात । स्वागतार्थ दयेका तःगु ध्वाखां द्वाहां बिज्याना वसपोल पुलांगु रेस्ट हाउसया मू ध्वाखां दुहाँ बिज्यायेत मोटरं क्वहाँ बिज्यात एवं अन हे धर्मोदय सभाया मंत्री भिक्षु अमृतानन्द वसपोल नाप लाना बिज्यात । श्री ५ महाराजाधिराज ध्वाखां दुहाँ बिज्याना भति थुखे थ्यनेवं—गन लुम्बिनी धर्मोदय समितिया सेक्रेटरी आदि भिक्षुपिं व सरकारी विशेष कर्मचारीपिं वसपोलयात हार्दिक स्वागतार्थ दना च्वंगु खः— अन बैण्ड बाजा द्वारा वसपोलयात सलामि बिल । सलामि सिधयेवं वसपोल रेस्ट हाउसया कोठाय् दुहाँ बिज्यात । अन दुने धर्मोदय सभाया मंत्री एवं पब्लिक वर्क्स तथा संचार विभागया ज्वाइंट सेक्रेटरी श्री वेदप्रसाद लोहनी आदि नाप खँ जुल । प्रायः २ मिनेट लिपा वसपोल कोठां पिहाँ

बिज्याना बर्मा हया तःम्ह तथा नवनिर्मित जुइव मंदिरे स्थापना जुइम्ह बुद्धया पुष्प व धूप द्वारा पूजा याना बिज्यात । हानं अन हे लुम्बिनी धर्मोदय समितिया सेक्रेटरी भिक्षु महानामया परिचय धर्मोदय सभाया मंत्री बिल ।

अन छुं मिनेटया विश्रामं लिपा मोटरे च्वना नवनिर्मित जुयावं च्वंगु मंदिर, धर्मशाला रेस्ट हाउस आदिया निरीक्षण याना बिज्यात । हानं निरीक्षणया नाप नापं प्राचीन स्थानया परिचय धर्मोदय सभाया मंत्री बियावं यंकल । मंदिरे बिज्याना श्री ५ महाराजाधिराजं पूजा याना बिज्यात । अले हाले हे तयार जूगु ताया उद्घाटन नं याना बिज्यात । लुम्बिनी वसपोलया यात्रा व वसपोलया राज्यकाले नवनिर्माण एवं जिर्णोद्धार जूगुया स्मृति स्वरूप तइगु महेन्द्र स्तम्भयात स्वंगु ल्यया तःगु स्थानया निरीक्षण एवं लिपा छगू स्थानया जगे खना बिज्यात ।

श्री ५ महाराजाधिराज थुलिं निरीक्षणया ज्या समाप्त याना बिज्याये धुनेवं मंचे थहाँ बिज्यात । अले हानं जयघोषं लुम्बिनी उपवन छोको थवल । तदुपरान्त सर्वप्रथम स्वागत गान जुल । अले श्री केदारनाथ आचार्य द्वारा राष्ट्रीय झण्डा गान जुल । तदुपरान्त लुम्बिनी धर्मोदय समितिया पाखें समितिया मंत्री भिक्षु महानामं अभिनन्दन-पत्र च्वना न्यंकल । (गुगु अभिनन्दन-पत्रया अनुवाद थ्व हे अंके प्रकाशित जुया च्वंगु दु ।) अले रेशमी कापते छापे याना तःगु अभिनन्दन-पत्र बोहया कास्केटे तया श्री ५ महाराजाधिजयात चढे यात । तदन्तर योगी नरहरीनाथ पाखें संस्कृत व नेपाली छन्दबद्ध कविताया पाठ जुल । अले नेपाली कांग्रेस, लुम्बिनी बुद्ध विद्यालय, बुटवल हाइ स्कूल आदि संस्था पाखें अभिनन्दन-पत्र चढे यात । तर समयभावं याना उपिं च्वना न्यंके मखन ।

थुकथं अभिनन्दन-पत्र चढे यायेगु पवःचालेवं श्री ५ महाराजाधिराजं भाषण याना बिज्यात ।

श्री ५ महाराजाधिराजया भाषण

उपस्थित महिला व सज्जनपिं,

दके न्हापां थौं थ्व पवित्र भूमि लुम्बिनी भगवान बुद्धया जन्म स्थाने दुहाँ वये दया व थ्व थाय्या नरनारीपिं नाप ला गुली जित लयता वइगु स्वभाविक हे खः । भगवान बुद्ध भी नेपायाम्ह छम्ह बीर खः, गुम्हसिनं भीत जक मखु

संसारयात (हे ?) वीरताया पाठ, इमानदारी, त्याग, अहिंसो व शान्तिया पाठ व्वंका बिज्यागु खः । व वीरता व इमानदारी तथा सत्यता भक्तीके अम्भ नं कम मद्दु, भगवान बुद्धया उपदेश थौंया संसारया छगू तःधंगु साधन जुया च्वंगु दु । थौं संसारया धर्मो थव धर्मया नं तःधंगु स्थान दु । थव हे वइगु खांया-पुन्ही खुनु संसारे दकभनं भगवान बुद्धयागु २,५०० गूगु बुद्धया उत्सव माने याइगु दु । खांया-पुन्ही छगू पवित्र दिन जूगुलिं व पवित्र दिने नेपाल राज्यभरे हिंसा-कर्म रोके यायेगु जिगु इच्छा अनुसार थौं थन थ्यंगु घटनायू थव घोषणा याना । माःगु प्रबन्ध जिगु सरकार पाखें जुइगु दु । थौं थव पवित्र भूमी वया जनताया प्रेम पूर्ण प्राप्त जूगु स्वागत व मान-पत्रया लागी धन्यवाद मब्यूसें च्वने मफु । सरकारया पाखें ल्हनीगु न्हागुं सत्यगु पलाःयात सदैव सकसिनं सहयोग बी माःगु दु । सहयोगं ततःधंगु ज्या नं जुइ । देशयात दयेके माःगु दु । भक्तीके ज्या यायेगु शक्ति व इमानदारी सुयाकें स्वया कम मद्दु । बुद्धया आदर्श व वसपोलया पवित्र नाँ चिरस्थायी याना तयेगु सकसिगुं कर्तव्य खः । हानं थुक्रिया लागी जिगु सरकार प्रयत्नशील जू । लुम्बिनी क्षेत्रे मंदिर, बगैँचा, रेष्ट हाउस, लँ आदिया निर्माण कार्य शुरु जुइ थुकूगु व छुं अंशे पूरा नं जुइ थुकूगु स्वये दया जित सन्तोष जुया च्वंगु दु । थौं प्रजातंत्र दिंया उपलक्षे थव पवित्र स्थाने च्वना जि श्री पशुपतिनाथयाके थव हे प्रार्थना याना च्वना कि भ्नीगु स्वतन्त्रता नाप नापं प्रजातंत्र कायम जुया च्वनेमा । देश व जनता न्हाबलें च्वे च्वे थ्यना भिं जुइमा थव हे जिगु कामना दु ।

श्री ५ महाराजाधिराजयागु भाषण सिधयेवं करतर ध्वनि व जयघोषं हानं छको सर्ग थवत । तदन्तर धर्मोदय सभाया मंत्री भिक्षु अमृतानन्दं भाषण याना बिज्यात । थःगु भाषणे वसपोलं सम्राट अशोकं हिंसा बन्द याकूगु व अभयदान व्युगुया व्याख्या याना श्री ५ महाराजाधिराज खांया-पुन्हीया दिने हिंसा बन्द याकेगु इच्छा, हानं इच्छानुसारं माःगु सरकारी कार्यवाही जुइगु घोषणायू आभार सह हर्ष प्रकट याना बिज्यात । तदुपरान्त ज्वाइन सेक्रेटरी वेदप्रसाद लोहनीं लुम्बिनी श्री ५ सवारी जुया बिज्यागु व वसपोलया शासन काले लुम्बिनीया निर्माण एवं पुनरुद्धार जुया च्वंगु स्मृति स्वरूप महेन्द्र स्तम्भ तयेगु आवश्यकता एवं श्री ५ महाराजाधिराज पाखें स्वीकृत जूगु विषये नवाना दिल ।

सभाया ज्या सिधयेवं श्री ५ महाराजाधिराज मंचं क्वहाँ

बिज्याना रेष्ट हाउस पाखे बिज्यात । अले रेष्ट हाउसया जव पाखे न्हायेने च्वंगु ख्यले श्री ५ महाराजाधिराजं शालवृक्षया रोपण याना बिज्यात, खवे पत्ति श्री ५ अधिराज कुमार हिमाल विक्रमं याना बिज्यात । अनं सरकारी स्वागत समिति पाखें आयोजित टि पार्टी च्या पान याना बिज्यात । अले वंगु लुम्बिनी धर्मोदय समितिया बैठके स्वीकृत जूगु प्रस्ताव अनुसार लुम्बिनी आगत अभ्यागत यात्रीपिसं च्वइगु विशेष प्रकारया समिति दयेकूगु विजिटर बूके सर्व प्रथम श्री ५ महाराजाधिराजं 'थौं थव पवित्र बुद्ध भगवानया जन्म स्थाने वया जित अत्यन्त हर्ष जूगु दु । थव स्थानया उत्तरोत्तर वृद्धिया कामना याना' पंक्ति स्वयं च्वया बिज्यात । तदुपरान्त श्री ५ महाराजाधिराज जीपे तुं बिज्याना भैरहवा लिहाँ बिज्यात । नरनारीपिनिगु द्रलंद मुक्तकण्ठं जयघोषं सर्ग थवत ।

थव स्वागतया सफलताया श्रेय ज्वाइन्ट सेक्रेटरी, करनल श्री पवित्र सम्सेर, खरदार श्री जयबहादुर, ओवरसियर श्री रत्नबहादुर, लुम्बिनोया नैवासिक भिक्षु चुन्द आदि व्यक्तिपित दु ।

बौद्ध भिक्षु तिस्स महाथेरया अवशेषया स्वागत

भोपाल १८ फरवरी । थौं थन स्थानीय चीफ कमिश्नर श्री के० पी० भार्गव व मुख्यमंत्री सी० डी० शर्मा सांची स्टेशने सम्राट अशोकया आचार्य मोगलतिस्स महास्थविरया अस्तिया विशेष स्वागत यात, गुगु अस्तिधातु ब्रिटिश संग्रहालया निर्देशक सर थॉमस कंडिलं लन्दन स्थित भारतीय उच्चायुक्त श्रीमती विजयलक्ष्मी पण्डितयात बिया हःगु तथा वेकलं ज्वना भाःगु खः । थव नं स्मरणीय खः, थुक्रिया स्वागत दके न्हापां दिल्ली जुल, अनं कलकत्तायू जुल । सांची कलकत्तां हे महाबोधि सोसाइटी पाखें छायाःपाः याना तःगु विशेष रेलवे डब्बायू तथा छवःगु खः । गुगु अवशेष १८५१ स सांची छगः स्तूपे प्राप्त जूगु खः । समाचारे ज्ञात जूगु दु, अस्तिधातुया पूजा आदिं लिपा सांची विहारे तये यंकल ।

उत्तर प्रदेशे वइगु बुद्ध-जयन्तीया तयारी

लखनऊ, १९ फरवरी । समाचार ज्ञात जूगु दु व छगू २,५०० गूगु खांया-पुन्हीया जुइगु उत्सवया तयारी व निर्माणया सिलसिलायू स्वास्थ्य विभागं उपयुक्त व्यवस्था याना सारनाथ वने न्हाये बनारसे-गन विशेष यात्रीपित सुविधायी प्रबन्ध जुया च्वंगु दु, अन यंका सुइ कायेगु अनिवार्य याइ । हान

बनारसं सारनाथ पाखे वनीगु लैया बिच्चे च्वंगु वरुणाय् कृगू ता दयेका बिल एवं सारनाथे बिजुली थ्यंकेगु व्यवस्था याना बिल ।

मानन्धरजुयात विद्यापीठया पाखें विदाइ

काठमाण्डू, माघ १८ गते । समाचार प्राप्त जूगु दु, म्हिगः आनन्दकुटी विद्यापीठया पाखें प्रो० श्री रामप्रसाद मानन्धरयात बिलाइटे राजदूत जुया भाइगुली विदाइ समारोह सभा विद्यापीठया मैदाने प्रो० भैरबहादुरजुया सभापतित्वे सम्पन्न जुल । श्री मानन्धरजु विद्यापीठया सत्तिम्ह शुभेच्छुक जक मखु, क्मह उपदेशक मण्डलया सदस्य नं खः । सभाय् विद्यापीठया हेड्माष्टर भूवनलाल प्रधान, संस्थापक भिक्षु अमृतानन्दया भाषणं लिपा सभापतिजुं शुभकामना प्रकट याना दिल । श्री मानन्धरजुं नं भिक्षु अमृतानन्दं स्मरण याना व्यूगु कथं थःगु राष्ट्रीय पोशाक मतोतेगु व थःगु देशयात न्हाय्गुं मुलुकं सहायता व सहयोग व्यूसां कायेगु आवश्यकता विषये नवाना दिल । हानं वेकलं धया दिल, सहायता व सहयोग कायेगु आवश्यकताया तात्पर्य थःगु अस्तित्वयात तंका छ्वयेगु व सुयाकें भिक्षा फवनेगु मखु । समाचारे ज्ञात जूगु दु, सभाय्

विद्यापीठया विद्यार्थी भद्रमानं नं क्कगू चिक्चा हाकःगु भाषणे थः सह विद्यार्थी उत्तमप्रसाद नं थः अबुनापं बिलाइट वनीगुली लयता प्रकट यात । सभाय् उपस्थित जूपि मध्ये प्रि. सेक्रेटरी सरदार हंसमान व मी० सु० श्री दयाराम भक्त नं दुगु जुल ।

धर्मोदय सभाया न्हू सदस्यत

१. प्रज्ञानन्द महास्थविर, श्री सुमंगल विहार, ललितपुर
२. श्री मूर्तिमान शाक्य, नागबहाल, ललितपुर
३. श्री पुष्परत्न 'सागर', ल्यौड, काठमाण्डू
४. श्री कृष्णमान कुलमान, ५१७४ भो छें बनिया चोक काठमाण्डू
५. श्री कुंजबहादुर उपासक, मंजेश्वरी मजिपात, ,,
६. श्री सानुकाजी नीरकाजी शाक्य, भिमसेन टोल, पाल्पा तानसेन
७. श्री बिजुलीबहादुर, टक्सार टोल, ,, "
८. श्रीमती नानीमाया, शुक्लाबाबा टोल, बुटवल बजार
९. श्रीमती ज्ञानदेवी उपासिका, सरकारी घर, ,,

बुद्धजयन्ती

छिगु छेंया सौन्दर्य, संस्कृति व छिम्ह सन्तानया धर्मया शिक्षा आर्ट ग्यलारीया बांलागु नयनाभिराम भगवान बुद्धया चित्रं वृद्धियाना दिसँ । प्रचारया निंति एजेन्ट माःगु दु, सहायता बिया पुण्य अर्जन याना दिसँ । एजेन्सीया शर्त कमिशन व चित्र-तालिकाया निंति याकनं च्वया दिसँ—

मेनेजर

बोद्ध गया बुद्धिस्टिक आर्ट ग्यलारी

[स्थापित सन् १९१४]

२७, नं० कारवाला टैंक लेन,

कलकत्ता—६

२,५०० बुद्धाब्ध क्यनीगु उपलक्षे

लेखक लेखिकापित पुरस्कार !

पुरस्कार थव हे उपलक्षे प्रकाशित जुइगु 'धर्मोदय' विशेषांकया दके बांलागु कविता, कहानी, निबन्धादी बीगु खः । पुरस्कारया विशेष विवरण अप्रैल अंके प्रकाशित जुइ ।

—व्यवस्थापक

शुतुकलतुतु वरुतुतु वलशुष अतुतुतुन

छगु सुवधे छगु तुतुलगु हनुतु अकरुषकगु डलतुतुनतुतु
धुतुधुतुगु व तुतुगु कुरुतुतु शुरुल, दुशुरुलुरुगु,
तुशुरुतुतुतु, कुतुडलंग, तुतुस, शुरुहतुतुस, शुरुहतुतुसतुतु
दुशुरुलुरुगु, कतुतुवल, कडुदर, सुवुतर,
गलतुतुदुतु व तुतुतु

तुतुसुतुतुतुगु नलतुतुतु

कुरुगु, सुकरुतु, कुलुलुशुरुल, तुरुतुतु, कुरुतुतुतु,
सुवुतरकुरुतु, अुरुवरकुरुतु इतुतुतुदल
नुतुतुगु कुरुतुतु: व नुतुगु डलतुतुन
अलु सुवधे हे लुतुवनुतुतुसु कुरुतुगु रंगं सुलतुतु तुलुतुतु दइ ।

कुरुतु, तुतुलुन, लं इतुतुदलतुतु नलतुतु कडुतुतुस (दुकरु कुरुतुतु) कतु तुलुतुतु
दइ । कुरुतुतु सुवतुतु दलगु लुतुतुतुकुतु दल तुतुतु ।

तुतुगुल तुतुतुसु ललु

द ए, कुरुतुगु तुलुस कलकतुतु — १३

तुतुनु — २३-२२५३

धर्मोदय

२,५०० है क्यनीगु र्कांया-पुन्हीया उपलजे
रंगीन, सचित्र जुया नेपाल भाषा पत्रिका जगते अभूत पूर्व
विशेषांक पिहां वइ। थ्व विशेषांके व्वने दइ, कहानी, कविता, निबंध
एकांकी, रेखा चित्र, संस्मरण आदि रचना। थ्व विशेषांके स्वये दइ,
आपालं ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक दृष्टि महत्व पूर्णगु
किपात। थ्व विशेषांके खने दइ, प्रायः फुक धयाथें प्रतिस्थित साहि-
त्यिक व लेखकपिनिगु रचना नापं किपा। मू आदि विशेष विव-
रण अप्रैल अंके प्रकाशित जुइ। तर गुपिं सज्जनपिं ग्राहक जुइ,
वेकःपिंत दच्छिया कया तःगु ग्राहक चन्दां हे प्राप्त जुइ।

जिमिसं पौ च्वया लेखया निंति आग्रह याना छ्वयापिं व
ल्वमना छ्वये मफुपिं साहित्यिक, प्रतिस्थित लेखक व लेखिकापिंके
एवं न्हू लेखकपिंके जिमिगु निवेदन दु, विशेषांकया सफलता
छिकपिनिगु विशेष रचनाय् निर्भर जुया च्वंगु लुमंका हानं व्यव-
स्थित रूपं बांलाक ज्या यायेत समय भति माःगु लुमंका रचना
कम से कम १५ मार्च तकं थन थ्यनीगु कथं छ्वया हया दिसैं।
विशेषांकया ज्या १५ मार्च निसैं हे जुइ, यद्यपि चउला (अप्रैल)
अंक अप्रैलया प्रथम सप्ताहं हे जक पोस्ट जुइ।

‘धर्मोदय’ या प्रगति व उन्नति क्रमशः यानावं वने फये-
केत फुकसिकें जिमिसं सहायता व सहयोग प्राप्त जुइगु
कामना याना। गुपिं सज्जनपिनि ग्राहक जुइ मास्तेवः, हानं चन्दा
थन छ्वया हये मछिं वेकःपिनि ग्राहक चन्दा थ्व हे अंके निगूगु
कवर पेजे प्रकाशित ‘धर्मोदय’ या सहायक व सहयोगी प्रचारक
वा एजेन्टपिं मध्ये न्ह्याम्हसित बुझे याना बिया दीसां ज्यू।